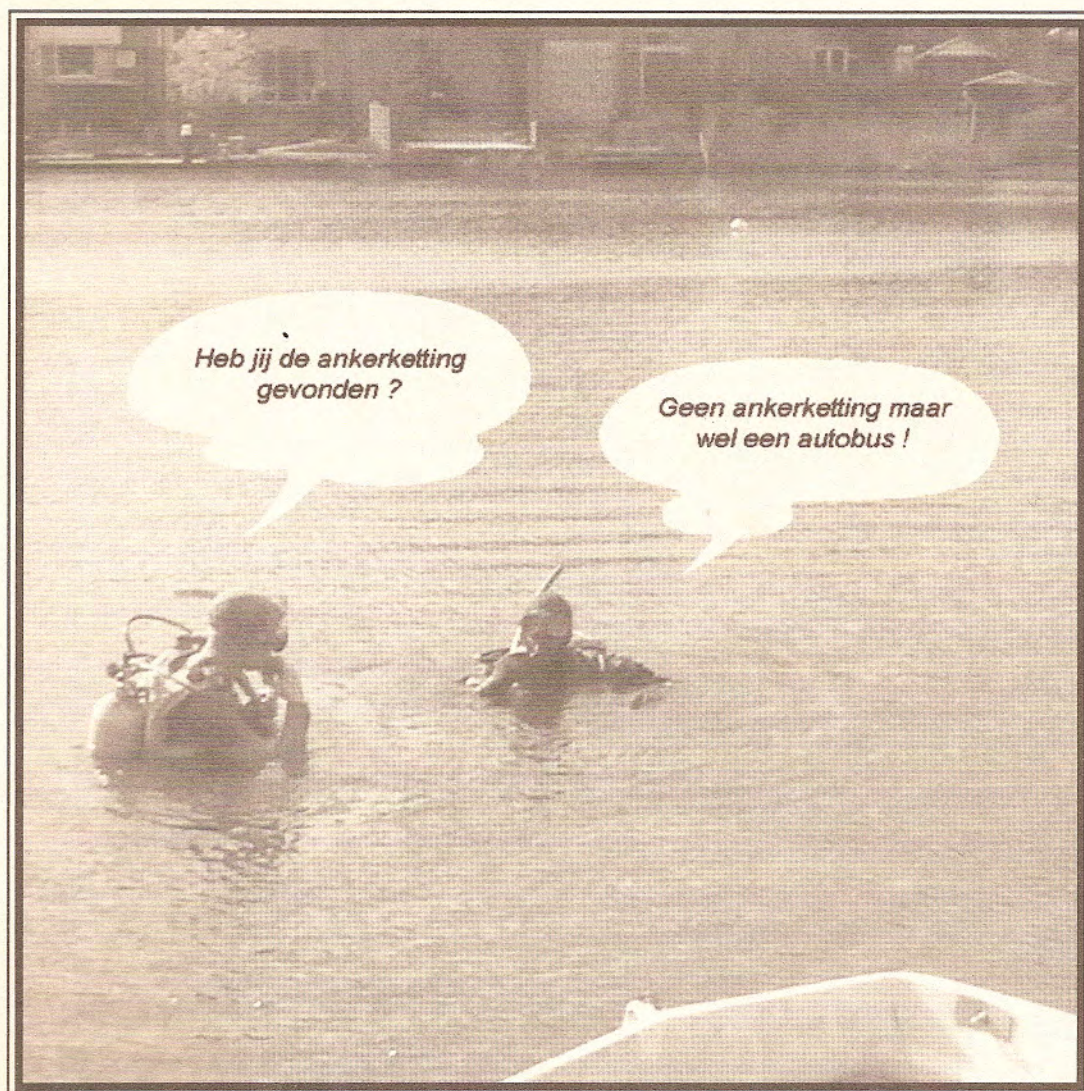

MEDEDELINGENBLAD

HISTORISCHE VERENIGING HARDINXVELD-GIESSENDAM

JAARGANG 22 NUMMER 1

juni 2000

INHOUD

	pag.
Van de voorzitter	2
Monumenten	3
De Peulenstraat in 1950	4
Speurtocht in de Wiel	5
Uit ons archief	7
Het pijpenkoppenheuveltje	10
Genealogie	11
Ons aller moeder	15
Na reigerbout kwam emmer	17
Oproepen	19
Wie, wat, waar?	21
Gevraagd	22
Reactie	22
Rijka de Geus	23
Rectificatie	26
Carolus, Keizer Karel V	26
Recensies	28
Aart van Bennekum	31

Op de omslag: Duiken in de Wiel, op zoek naar de verankering van het eiland, foto gemaakt door J.J. van Houwelingen.

COLOFON

Uitgever	Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam
Redactie	A.C. Baardman, E. Blokland, W.F. van de Bree-Ooms, A. Dubbeldam-van der Waal van Dijk, J.I.C.de Jong-Kooij
Foto's	Voor zover niet afkomstig uit het foto-archief van de vereniging zijn de illustraties ter beschikking gesteld door: W.F. van de Bree-Ooms en E. Klop.
Druk en lay-out	B.V. Grafisch Bedrijf Tuijtel
Oplage	900
Redactieadres	Buitendams 77, 3371 BB Hardinxveld-Giessendam, telefoon 0184-614563, telefax 0184-611589
Versijnen	Eenmaal per halfjaar. Het wordt gratis toegezonden aan de ruim 860 leden van de vereniging en de zusterorganisaties in de regio. Daarnaast is er een beperkt aantal exemplaren beschikbaar voor andere belangstellenden. De losse verkoopprijs bedraagt fl 3,50.
Copyright	Overname van artikelen of gedeelten daarvan is toegestaan mits duidelijke bronvermelding en toezending van een exemplaar aan de uitgever.

BESTUUR

A.C. Baardman	Smijershof 4	4941 WE	Raamsdonksveer	0162-453680	voorzitter
E. Blokland	Wibautstraat 4	3371 VP	Hardinxveld-Giessendam	0184-615509	lid
J. van den Bout	Albert Cuypstraat 17	3372 XA	Hardinxveld-Giessendam	0184-616450	lid
W.F. van de Bree-Ooms	Buitendams 77	3371 BB	Hardinxveld-Giessendam	0184-614563	secretaris
J. Dubbeldam	Buitendams 134	3371 BN	Hardinxveld-Giessendam	0184-613938	penningmeester
M.J.A. de Haan	Buitendams 4	3371 BL	Hardinxveld-Giessendam	0184-616586	vicevoorzitter
J.J. van Houwelingen	Rivierdijk 311	3372 BR	Hardinxveld-Giessendam	0184-617726	archivaris
J.I.C. de Jong-Kooij	Rivierdijk 346	3372 BS	Hardinxveld-Giessendam	0184-670019	lid
A. Kampman-Timmer	Graafland 82a	2964 GA	Groot-Ammers	0184-601741	lid
A. Koorevaar	De Sav. Lohmanstraat 60	4207 NV	Gorinchem	0183-628647	lid
P. Wemmers	Buitendams 150	3371 BN	Hardinxveld-Giessendam	0184-616952	lid

De minimum contributie voor 2000 bedraagt fl 25,00. Voor leden tot 18 jaar en ouder dan 65 jaar fl 20,00. Hogere bedragen zijn altijd welkom.

Bankrekening: 32,50,99,138, girorekening: 3879669. Graag bij elke betaling duidelijk vermelden wat u betaalt.
Donaties zijn altijd van harte welkom.

VAN DE (NIEUWE) VOORZITTER

In het Mededelingenblad van november 1999 heeft de heer Arnold de Haan aangekondigd dat hij, vanwege drukke werkzaamheden, per 1 januari 2000 zou aftreden als (interim) voorzitter.

Er was dus een probleem... er moest een nieuwe voorzitter komen... maar wie o wie?

Een maand nadenken door de bestuursleden heeft als resultaat gehad dat het bestuur besloten heeft op de ledenvergadering van 27 maart voor te stellen om ondergetekende te benoemen tot voorzitter. De ledenvergadering ging accoord met dit voorstel. De heer Arnold de Haan is twee jaar voorzitter van de Historische Vereniging geweest, jaren waarin hij getoond heeft veel te weten over veel onderwerpen en hij op een voortreffelijke wijze invulling gaf aan zijn voorzitterschap. Gelukkig blijft hij wel deel uitmaken van het bestuur en kan de vereniging blijven profiteren van zijn kennis en wijsheid.

De heer Pieter Wemmers is op voorstel van het bestuur benoemd tot bestuurslid, zodat het bestuur weer op gewenste sterkte is, n.l. 11 leden. Hij is de laatste maanden, als aspirant bestuurslid, actief geweest binnen het bestuur en heeft laten zien dat hij voor veel taken inzetbaar is en die met enthousiasme verricht.

Er werd op de ledenvergadering niet alleen over bestuurszaken gesproken. De heer Fioole hield een interessante lezing over 'Het leven en werken (van de Nederlandse huisvrouw) gedurende de Tweede Wereldoorlog, 1940-1945. Ik heb niet zonder bedoeling de woorden - van de Nederlandse huisvrouw - tussen haakjes geplaatst want het ging meer over algemene zaken dan hoe de huisvrouw moest improviseren om het gezin door die donkere tijden heen te loodsen. Maar hoewel de aankondiging niet helemaal klopte was het een boeiend verhaal aan de hand van de vele voorwerpen die hij uitgestald had. Er was een complete mini expositie ingericht met jurkjes gemaakt van parachutestof, diverse noodlampen, klompschoenen en nog vele andere zaken uit die tijd. Men hoorde dan ook vanuit alle hoeken van de goed gevulde zaal herkenningsskieten.

Na de pauze werden de huishoudelijke zaken

behandeld met een veel geringer aantal aanwezige leden dan voor de pauze, wat wel jammer was.

Tijdens de vergadering werd ook gesproken over enkele activiteiten voor het komende jaar.

- Het verschijnen van de publicatie "De Peulenstraat in 1950" (inmiddels verschenen)
- Het mededelingenblad zal weer twee maal verschijnen
- We zullen weer medewerking verlenen aan de Open Monumentendag in september. Er zijn al plannen gemaakt maar we kunnen er nog niets over vertellen want we hebben toestemming nodig om deze uit te voeren.
- Het is de bedoeling dat er in het najaar een publicatie over klederdrachten zal verschijnen.
- Zeer waarschijnlijk zal er weer een nieuwe set mini tekeningen met dorpsgezichten vervaardigd worden door de heer Blokland
- Ook zal de vereniging weer aanwezig zijn op de verschillende braderieën en verenigingsmarkten.
- Met onze drijverschuit zullen we waarschijnlijk meevaren in de gondelvaart
- De nieuwe onderdelen voor het drijvende eiland in de Wiel zijn gereed en zullen binnenkort gemonteerd worden en dan maar hopen dat het eiland niet nogmaals het slachtoffer wordt van vandalisme

Het is een globaal overzicht van onze plannen voor het komende verenigingsjaar maar er zullen ongetwijfeld nog meer zaken, die nu nog niet te voorzien zijn, aan de orde komen.

U ziet het, er is genoeg werk aan de winkel en we gaan er als bestuur weer tegen aan.

Arie. C. Baardman.

MONUMENTEN

Evert Blokland.

Buitendams 32

Op de laatste vergaderingen van de monumentencommissie stond dit pand herhaalde malen op de agenda. Er is verschillende keren vergaderd over een aantal ingediende voorstellen die steeds weer anders waren. Dit kwam mede door veranderende doeleinden en gebruikers van het pand, maar ook door verschillende architecten/ontwerpbureaus die eraan gewerkt hebben. De monumentencommissie heeft de plannen vaak in hoofdlijnen goedgekeurd, maar de eigenaar heeft vanwege onzekere toekomstige gebruikers de plannen enkele malen gewijzigd. Zo is afgezien van kantoorruimte gecombineerd met woonruimte en ook het plan om er winkelruimte in te vestigen is aan de kant geschoven. Steeds was de opzet om het pand te restaureren en om een dubbele functie goed mogelijk te maken werd er een aanbouwtje achter gepland.

Zoals de plannen er nu voor staan, is het de bedoeling om het pand in hoofdvorm te behouden zonder aanbouw en alleen voor bewoning geschikt te maken. Uiteraard zijn wij hier als Historische Vereniging het meest tevreden mee. Er zijn tot nu toe nog geen tekeningen ingediend die de wenselijke situatie voor deze plannen weergeven. Over de datum van aanvang van de werkzaamheden kan evenmin wat gezegd worden. Het pand verdient het inmiddels wel, na een periode van verslechtering, om gerestaureerd te worden. Na een bepaalde tijd wordt zo'n pand zwakker en brozer en gaat achteruitgang alleen maar sneller. Maar met dit pand hebben wij er vertrouwen in dat dit gemeentelijke monument zijn naam in zijn uiterlijk weer waar zal maken.

Overig

Waar er met bovenbeschreven pand hoop is op verbetering, is het voor andere panden nog steeds minder rooskleurig. We noemen Binnendams 26. Dit pand is nog steeds aan verkrotting onderhevig. Erg jammer dat hier niets aan gedaan wordt. Wat blijft er over van

een eens prachtige reeks boerderijen die Binnendams sierde? Vele zijn al verdwenen of vervangen door nieuwbouw. Waar eerst wat dit pand betreft hoop was op een betere toekomst, is die nu heel wat onzekerder. Jammer ook dat hier beide partijen, eigenaar en gemeente, na aanspraak op verloedering van het pand elkaar verwijten in gebreke te blijven wat de medewerking aan een restauratie betreft. Maar ondertussen gebeurt er nog niets. En dan te bedenken dat het nog steeds als monument door het leven gaat. Maar dit is toch niet het eerste waar je aan denkt als je het woord monument hoort.

DE PEULENSTRAAT IN 1950

U zult inmiddels de publicatie nr 36 'DE PEULENSTRAAT IN 1950' in uw bezit hebben. Op 8 april werden, onder grote belangstelling van bewoners en oud-bewoners van de Peulenstraat, in een zaal van de Rabobank de eerste exemplaren van het boek door uw voorzitter aan de auteurs Kees en Flok de Ruiter overhandigd.

Het was niet alleen de presentatie van het boek maar het werd een complete reünie met een zeer gezellige sfeer, zelfs zó gezellig dat de voorzitter de laatste gasten moest verzoecken de zaal te verlaten.

De ruimte en de koffie met gebak werden gratis beschikbaar gesteld door de Rabobank, waarvoor onze dank.

Over de 'Peulenstraat in 1950'

Een dorpsstraat in 1950 is een halve eeuw later via tientallen interviews weer tot leven gebracht. Het gaat om de Peulenstraat in de toen nog afzonderlijke gemeente Hardinxveld. Een nauwkeurige reconstructie van het 400 meter lange traject met zijn vele winkels is het onderwerp van de nieuwste uitgave van de Historische Vereniging Hardinxveld-Giessendam.

Het boek heet "De Peulenstraat in 1950" en is geschreven door de broers Flok en Kees de Ruiter uit Gorcum. Beiden werden voor de oorlog in die bewuste straat in Hardinxveld geboren als zoons van de boekhandelaar Floor de Ruiter. Zij spraken, voor zover mogelijk, met alle voormalige bewoners of hun kinderen om een compleet beeld van de situatie

in 1950 te kunnen schetsen. De uitgave is geïllustreerd met een groot aantal nooit eerder gepubliceerde foto's, afkomstig uit familiealbums.

De Peulenstraat, onderdeel van de rivierdijk, was - en is nog steeds - de enige echte winkelstraat in het dorp. Maar er woonden ook veel particulieren en er waren ettelijke bedrijven waaronder twee kerken, een postkantoor en een kleuterschool kortom een straat van belang. In totaal zijn 85 panden en andere objecten, alsook hun bewoners of gebruikers, systematisch beschreven.

Sinds 1950 is er ontzettend veel veranderd. Als gevolg van afbraak, modernisering en de bouw van een compleet nieuw winkelcentrum is op sommige plaatsen de oude toestand nog maar nauwelijks uit het huidige straatbeeld af te lezen. Wat dat betreft is de Hardinxveldse Peulenstraat exemplarisch voor zoveel andere straten in heel Nederland.

Maar het ging de schrijvers om meer. De betrokken periode was in veel opzichten meer een vervolg op de vooroorlogse jaren dan het begin van een nieuwe tijd. Men had weer voldoende te eten, de ergste schaarste was voorbij en de wederopbouw zo ongeveer voltooid, maar de grote maatschappelijke veranderingen moesten nog komen.

De jaren rond 1950 kenmerkten zich door soberheid, zoals een inleidend hoofdstuk beschrijft. In ieder huis stond een kolenkit, die geleegd werd in kachel of haard met mica ruitjes, want de gasbel van Slochteren was nog niet aangeboord. Douches bestonden nauwelijks; men waste zich aan de gootsteen

SPEURTOCHT IN DE WIEL.

Pieter Wemmers (zie ook foto op omslag)

of in een zinken teil. Sokken werden nog gestopt en broeken versteld.

De telefoon was een schaars apparaat, nog lang niet weggelegd voor de "gewone man". Neder-Hardinxveld en Giessendam telden samen slechts 230 aansluitingen. De trein naar Dordrecht en Geldermalsen reed op stoom en de rijksweg had aan één baan genoeg. De bebouwing in deze omgeving bestond nog goeddeels uit vooroorlogse huizen op, tegen of onderaan de dijk.

Wat bij de middenstand opvalt, is dat het soort nering nogal is veranderd. Er zijn branches gekomen en gegaan. Zo iets als een "giftshop", met zijn modieuze cadeau-artikelen was destijds ondenkbaar. Kledingzaken speelden, anders dan nu, een ondergeschikte rol. Daarentegen waren er veel kruideniers, die onder invloed van de supermarkt successievelijk zijn verdwenen. Ook was het assortiment per winkel stukken kleiner dan nu. Levensmiddelen, meubels en speelgoed, alles droeg het stempel van matigheid.

Een winkelsluitingswet bestond ook toen, de deur ging om zes uur dicht, maar daar had de gemiddelde klant geen boodschap aan. Wie overdag iets vergeten was, ging 's avonds eenvoudig "achterom". De winkelier woonde immers bij de zaak, iets wat tegenwoordig nog zelden het geval is.

Op zaterdag 18 maart jongstleden werd er door de heren Romijn en Van Zomeren en ondertekende gedoken in de Wiel in het centrum van Hardinxveld-Giessendam. Dit naar aanleiding van het zgn. 'eilandje', waar het een en ander aan gerepareerd moet worden. Onze taak was het vinden van de ketting om daar een touw met drijver aan te bevestigen, zodat men gelijk kan zien waar de ketting ligt. Er hoorde een drijver aan te zitten, maar die was er door vandalen afgesneden. Zodoende werd ons gevraagd om dit weer te herstellen. Dit zijn nu niet bepaald de slechtste klusjes om op te knappen. Voor mij was het tenminste een ideale gelegenheid om in Hardinxveld ook eens onder water naar archeologische voorwerpen te speuren.

Het was voor mij de eerste keer dat ik in echt troebel water zou gaan duiken, maar onder begeleiding van deze professionele duikers

durfde ik het wel aan.

De ketting werd snel gevonden door de heer Van Zomeren, die zeer bedreven is in dit soort werk. Hij duikt al bijna 20 jaar, op zoek naar archeologische voorwerpen, voornamelijk in de Giessen en de Merwede, maar ook in bijv. kasteelgrachten. De vondsten variëren van Romeinse munten en middeleeuws aardewerk tot een koperen brandblusser en een theepot uit het begin van deze eeuw. De prachtige collectie vondsten die hij en de heer Romijn boven water gehaald hebben, kunt u bewonderen in het museum "Het Rechthuis" in Giessenburg.

Maar om op mijn verhaal terug te komen..., nadat de ketting gerepareerd was, hebben we nog een sierlantaarn boven water gehaald en deze weer overhandigd aan de eigenaar, die hem een jaar geleden in het water had laten vallen. Hij was zo vriendelijk om ons zijn boot te lenen, die we goed konden gebruiken. Een vriend van me bemande de boot en kon zo gelijk de voorwerpen aanpakken, die wij uit het water haalden.

Het betrof hier een potje en een compleet gave schaal uit het einde van de 19e eeuw.

Er moet waarschijnlijk nog veel meer liggen, maar we hadden nu wel erg weinig zicht (+/- 30 cm), zodat we bijna alles op de tast moesten doen, wat ook weer resulteerde in een nog dikkere duisternis door alle modderwolken. Op sommige plaatsen was het wel 'helder', waardoor je de bodem beter kon bekijken.

Ik denk dat als je de Wiel zou leeg pompen, je een complete rommelmarkt zou kunnen houden. Ongelooflijk wat we tegenkwamen: winkelwagens, pannen, een bromfiets, een roeiboot, fietsen, enz, enz.

Het leukste was wel een Volkswagenbus, die de heer Van Zomeren op ongeveer 8 meter diepte tegenkwam, half verscholen in de modder.

Diverse mensen vertelden ons voor we gingen duiken dat er zo'n 25 jaar geleden een bus in de Wiel gereden was, die er nooit is uitgehaald. Iets sceptisch hoorden we dat aan, maar het blijkt dus inderdaad gebeurd te zijn.

We hopen er zeker nog een keer te gaan duiken, maar dan als het water wat helderder is. Ik denk dat het een interessante plek is, waar waarschijnlijk wel wat oudere voorwerpen te vinden zijn. De Wiel is toch al enkele eeuwen oud en sinds het ontstaan hebben de oude Hardinxvelders en Giessendammers er hun kleding en vaat ingewassen, waarbij zeker wel eens een potje of een lepel uit hun handen glipte.

Wie weet....., we houden u in elk geval op de hoogte.

UIT ONS ARCHIEF

Arie C. Baardman

De Parallelweg

Wanneer men reist door Nederland,
Door stad en dorp of polderland,
Dan is het wel een groote zegen,
Het rijden op de nieuwe wegen.

't Gaat alles even vlug en snel,
Het geld hiervoor dat komt er wel,
Geen stof of modder ziet men meer,
Een groot is 't met weleer.

Doch als men 's nachts wordt opgepord,
Door bestuurder van een autoford,
Een man, die erg was verwond,
En schrok, wat ik hier ondervond.

Want hals over kop lag in het gras
De auto met gebroken as.
De man raasde als een dolle stier,
Vervloekte 't gansche mensdom hier

Ik heb dien man toen uitgelegd,
Hier leeft men zonder burgerrecht,
Ook heb ik hem daarbij verteld,
Dat dit het waschbord is van Hardinxveld.

De arme man die raasde al maar door
Alsof hij zijn verstand verloor.
We hebben hem, al was het nacht.
Geholpen en naar huis gebracht.

Voorheen was hier 't wandelen een genot.
Het stof maakt **thans** mensch en plant kapot
En gaat men hier bij regen heen,
De modder spat van hoofd tot teen.

En klagen helpt niet op den duur.
Men wijst ons van 't kastje naar de muur.
En al wordt straatbelasting ook geheven,
Men laat ons in deez toestand leven.

Of beter, **stikken** in het stof.
Thans voor 't gezag geen woord van lof.
Een Giessendammer die heeft mij verteld,
De schuld berust bij Hardinxveld.

En Hardinxveld zegt, ik vind het lam,
Maar de schuldige is Giessendam.

Een derde zegt, ga me er eens praten
Bij de gedeputeerde staten.

Maar hoe het zij en hoe het is.
Dat weet ik zeker en gewis,
Als 't wasbord langer blijft bestaan,
Worde aan straatbelasting niet voldaan!

Ach, deden alle mensen wijs,
En deden daarbij wel,
Dan werd het hier een Paradijs,
Nu lijkt het wel een hel.

Namens de bewoners langs het waschbord.
(Dichter onbekend)

Oude gedachten, wijsheden, en andere zaken.

(uit De Merwebode, jaargang 9 1886)

Niets dat goed is, is te klein.
Men kan niet altijd groot, wel altijd nuttig zijn.

De antieke vaderlandsliefde verstond het: voor
'vaderland te sterven; de moderne wil van het
vaderland leven.

Eene goede gedachte is veel waard, maar
eene goede daad nog meer.

Teleurstellingen zijn de toetssteen van ons
karakter.

Het is niet de hoogte zelve, die ons duizelen doet, maar het uit de hoogte nederzien op hetgeen beneden ons is.

Zoo er kwaad van U gesproken wordt en het is waar, verbeter U dan; zoo het niet waar is, lach er om.

Vrees voor het ongeluk baart velen grooter leed dan het ongeluk zelf.

Wedijver is voor sterken een prikkel, voor zwakken een doodsteek.

Genoeg is voor alle mensen: meer dan zij bezitten.

Koop wat gij niet noodig hebt en weldra zult gij moeten verkoopen wat gij niet missen kunt.

't Is met vele gevaren en bezwaren als met de brandnetels; als men ze flink aanpakt, dan prikken dezen niet

Zelfkwelling is de helft van de kwellingen des levens.

Gij zult zelf 't geluk nooit hebben, als gij 't niet aan anderen gunt.

Gemengd nieuws.

"Wat," riep een grappenmaker in een gezelschap waar kolossale Munchhausiaden verteld werden, "dat beduidt nog niemendal, op de tentoonstelling te Philadelphia heb ik eene machine gezien, daar werden aan de eene zijde de druiven in de pers geworpen en aan de andere wierp men de dronken kerels de herberg uit.

Mededeling

CONCERT

Ten voordeel der armen

Te geven door "APOLLO" met de welwillende medewerking van eenige dames en de heren W. Luyt en P. Visser allen uit Sliedrecht. op Donderdag 18 maart in het Societeitslocaal van de heer T. Moret

Aanvang 7 1/2 uur.

Entree ; 1^e rang F 0,49, 2^e rang F 0,25
Buitengewone leden hebben vrijen toegang
met **2 DAMES**

Herinnering

De Burgemeester van Sliedrecht herinnert de ingezetenen aan de bepalingen van art 79 der algemene politieverordening dezer gemeente, luidende: - Het is verboden hoenders, eenden, ganzen, kippen of ander gevogelte, hoe ook genaamd, op een anders of gehuurde gronden of op de publieke wegen te laten lopen.

De overtreding van dit artikel wordt gestraft met een geldboete van een gulden per stuk Sliedrecht, 19 maart 1886

De burgemeester voornoemd
J.A. van Haaften

Kindervraag

"Papa, waarom begeleidt men eigenlijk iemand, die ons een bezoek heeft gebracht tot de deur?"

"Om zich te overtuigen, mijn zoon, dat hij ook werkelijk vertrekt"

Uit veldwachters processen verbaal.

Wij vonden op den verdachte niets verdachts, dan een stuk brood.

De door ons in beslag genomen kippen zijn het eigendom van de vrouw en den man, zijnde 2 jaar oud en van het laatste broedsel.

Wij stelden ons verdekt op een brug om te zien, doch zagen niets

Advertentie

Ene dame, wel genegen kennis te maken met den inzender der **huwelijksaanvraag** voorkomende in het 'Nieuwsblad voor Sliedrecht' van j.l. Zaterdag, verzoekt hem, ten einde daartoe te geraken, zich bekend te maken (liefst met bijvoeging van portret), onder no 666 aan het bureau van dit blad.

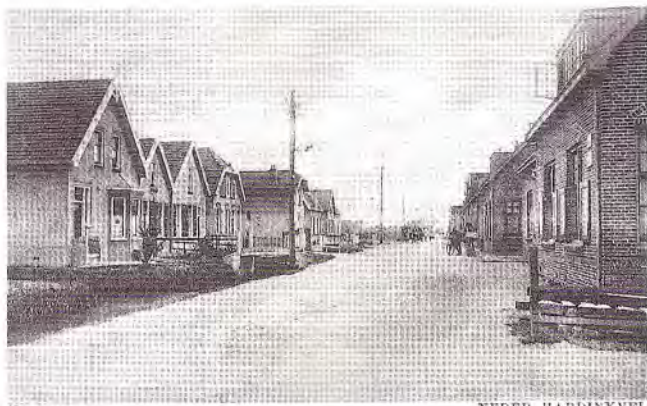
Hij zal zelf toch geen bezwaar hebben te doen, 't geen hij van dames verlangt.

Handel recht.

Handel recht, met wel en wee;
't Zij uw wachtwoord heel uw leven;
In den strijd als in den vreê,
Moet het u voor oogen zwevèn.
Blijf trouw aan deez' leus gehecht:
Handel recht.

Handel recht ! 't Zij men u prijst,
Of in 't slijk tracht te vertreden;
't Zij men eerbied u bewijst,
't Zij gevloekt of aangebeden.
Goed is goed en slecht is slecht:
Handel recht.

Handel recht ! Waar 't kwade lonkt,
En tot slechtheid u wil sporen;
Waar 't een boozen gloed ontvonkt,
't Goeden in uw hart wil smoren..
Hoe ge ook tegen 't booze vecht,
Handel recht.

Nieuweweg

NEDER-HARDINXVEL

Geachte Medeburgers!

De geruchten zijn bewaarheid.

Het College van BURGEMEESTER en WETHOUDERS heeft, met de liefdevolle steun van „VOLKSHUISVESTING”, een plan

„nieuwe weg”, aan te leggen ter hoogte van de Sluis, den Raad voorgelegd.

Met een meerderheid van 7 tegen 5 stemmen werd in principe besloten deze weg te doen aanleggen.

Een bedrag van pl.m. f 80.000 zal deze weg moeten kosten. Slechts een vierde deel (f 20.000) zal verloond kunnen worden in „werkverschaffing”.

Een som van pl.m. f 60.000 zal dus besteed worden aan grond-aankoop en materialen. De landeigenaren worden uitstekend geholpen, ongeveer de helft zal in hun zakken vloeien.

Burgers van Hardinxveld, wie van U heeft om deze nieuwe weg gevraagd?

Wie van U zou hij de Sluis de uitbreiding voor beneden zoeken?

Wie van U weet niet dat een beter en grooter uitbreidingsplan op uitvoering ligt te wachten?

En wie onder U, zal zonder meer dit toelaten?

Wie onder U zal toestaan, dat na de strop aan de voormalige gieterij, welke de gemeente pl.m. f 15.000 kost, een nieuwe strop van pl.m. f 60.000 zal worden toegevoegd?

Een strop die de komende jaren een f 3000 aan rente en lasten per jaar zal vorderen, zonder dat er eenigerlei voordeelen tegenover staan.

De ingediende begroting vraagt een opcenten-verhoging op de gemeentefonds-belasting van 10 opcenten.

De inkomsten dalen, de uitgaven stijgen. Toch wil men tienduizenden guldens uitgeven, die in geen enkel opzicht nut zullen afwerpen.

Medeburgers! Het Comité van Actie roept U op, het petitionnement „GEEN NIEUWE WEG” te willen steunen.

Mannen en Vrouwen, meerderjarig zijnde, teekent de aan te bieden lijsten.

Wekt Uw kennissen op eveneens te teekenen.

Laat een stroom van handteekeningen binnen komen.

De tijd is kort, stel niet uit, maar teekent bij aanbieding van de lijst. Teekent slechts éénmaal.

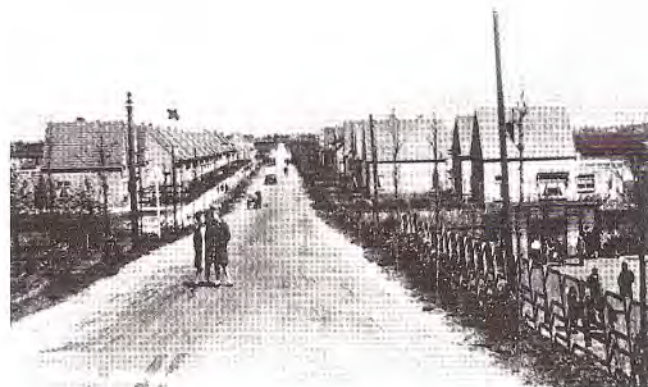
Helpt zodoende mede dit noodlottige plan te verhinderen.

Eendracht maakt macht,

En macht doet zich gelden.

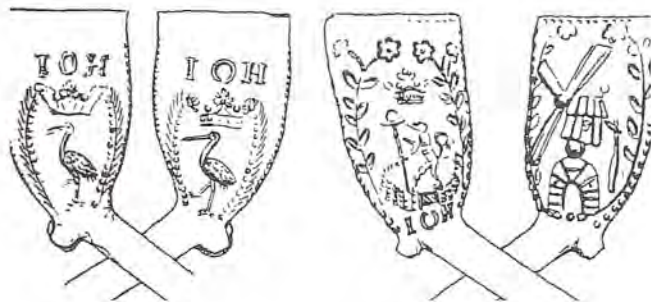
Het Comité van Actie.

Vraag : Was deze actie gericht tegen de aanleg van de „Nieuweweg” of de „Sluisweg”?

HET PIJPENKOPPENHEUVELTJE

Pieter Wemmers

Wat denk ik nog veel terug aan het pijpenkoppeneuveltje.....

Het bewuste heuveltje lag tussen andere hopen grond, die gestort werden op een locatie in de Westwijk, ter hoogte van het huidige park.

Deze grond was afkomstig van een bouwterrein op de hoek van de Boorstoep en Buitendams.

Velen van u zullen zich de boerderij nog wel herinneren die daar eeuwen lang gestaan heeft, zij het de laatste jaren in een zeer bouwvallige staat.

Deze boerderij werd ongeveer twaalf jaar geleden afgebroken, waarna het terrein nog enkele jaren braak heeft gelegen. Nu staat op die plaats een seniorenflat.

Wij (Peter Korevaar en ik) stonden al maanden te trappelen van ongeduld tot ze eindelijk zouden gaan beginnen met graven.

We waren toen ongeveer dertien jaar oud en al helemaal geobsedeerd door archeologie.

Peter en ik waren toen bijna dagelijks bezig met het snuffelen in de grond naar oude voorwerpen. Geleidelijk aan breidde onze collectie uit: zalfpotjes uit grootmoederstijd, hulzen uit de Eerste Wereldoorlog, munten, geen gouden, maar wel uit de Gouden Eeuw, Middeleeuwse gespen, Romeinse mantelspelden, scherven uit de IJzertijd enz, enz.

Toen er dan eindelijk begonnen werd met graven, waren we er als de kippen bij. Vele middagen zijn we daar bezig geweest en hebben een aanzienlijke hoeveelheid voorwerpen uit lang vervlogen tijden gevonden.

Hierbij moet u niet gelijk denken aan spullen met een hoge financiële waarde; wie geeft er nu geld voor een haarlemmerolie-flesje, een pijpenkop of een half-versleten duit? Nee, het ging ons veel meer om de historische waarde van de gevonden objecten. En dan zeker niet

te vergeten het verhaal achter de voorwerpen: hoe is dit gespje hier terecht gekomen en wie zou het verloren hebben..?

Trouwens, over financieel waardevolle voorwerpen gesproken, er is op de bewuste plek ook met metaaldetectoren gezocht en o.a. een gouden munt, een zgn. rozenobel, uit de 15e eeuw gevonden.

Wij waren toen helaas nog niet in het bezit van een goede metaaldetector en moesten ons tevreden stellen met een antieke snuffelstok, die alleen maar reageerde op grote hoefijzers en auto-onderdelen.

Maar goed, nu terug naar dat heuveltje.

Het viel ons op dat uit één van die hopen grond opvallend veel pijpenkoppen kwamen. We noemden deze grondhoop dan ook het pijpenkoppeneuveltje. De leuke gebruiksvoorwerpjes varieerden in ouderdom van 4 eeuwen oude Gorkumse pijpjes tot na-oorlogse doorrokers.

Wat was dat spitten in die heuvel spannend... Op onze knieën lagen we naast elkaar te harken, terwijl we elkaar angstvallig in de gaten hielden.

Als Peter dan ineens enkele pijpenkoppen tevoorschijn toverde, dacht ik dat ik op de verkeerde plek aan het zoeken was en verplaatste mijn graafwerkzaamheden tot zo'n 10 centimeter naast het gat van Peter.

We hielden ook wedstrijden: wie heeft de meeste pijpenkoppen gevonden? Uit voorzorg nam je wel eens vast wat pijpenkoppen mee, die je dan stiekem begroef om ze later weer heel demonstratief uit de grond te halen, terwijl je genoot van de jaloerse blikken van je 'concurrent'.

We vragen ons nog wel eens af hoe het nu kwam dat er zoveel pijpjes in deze hoop lagen.

Kwam die misschien van de plek waar de vroegere Giessendamse hangjeugd bij elkaar kwam om te roken, stoere verhalen te vertellen en zo nu en dan een robbertje te vechten, waarbij menig pijpje brak.....?

GENEALOGIE

A. Koorevaar

Buitendams 118

Het is alweer bijna achttien jaar geleden dat het boekje over Buitendams 118 is verschenen. Persoonlijk heb ik de auteur, de heer Van Wijngaarden, niet gekend, maar als je het boekje hebt gelezen en de archieven die hij nagelaten heeft, hebt mogen bestuderen, dan krijg je pas een indruk wat voor een persoon hij is geweest, zo zorgvuldig alles uitzoeken, zodat wij dankbaar mogen zijn dat al deze historische gegevens bewaard zijn gebleven. Wie was deze toch bijzondere man? Hij werd geboren in Giessendam; ging na zijn vooropleiding studeren aan de kweekschool in Gorinchem. Daar haalde hij zijn acte en na in Giessendam voor de klas te hebben gestaan kwam hij via Zegveld en Vianen in 1950 in Utrecht terecht. Naast zijn eigen archief schreef hij regelmatig ook artikelen voor Gens Nostra. Bijna een jaar geleden overleed hij op ruim tachtigjarige leeftijd in Nieuwegein. Door zijn werk dat hij heeft nagelaten zal hij altijd in onze herinnering blijven. Een woord van dank aan de familie Van Wijngaarden die het ons mogelijk heeft gemaakt, hem voor lange tijd te blijven herinneren.

Reactie

Naar aanleiding van de oproepen in het vorige Mededelingenblad, is er een reactie gekomen m.b.t. de familie Timmer. De heer Muilwijk heeft ons daar weer wat verder mee geholpen. Ook van de familie Langeveld hebben wij weer gegevens ontvangen uit Hardinxveld-Giessendam en van de heer. Stasse uit Utrecht, die niet alleen voor de nodige aanvulling heeft gezorgd, maar ook diverse correcties heeft doorgegeven.

Ook hebben wij de toezegging van de heer Stasse dat hij een tiental jaargangen van Gens Nostra voor de Vereniging beschikbaar heeft.

Nieuwe en herhaalde oproepen

Van de oproep m.b.t. de familie Dankers en over Eigje van der Plas hebben we geen reacties ontvangen, zodat we deze nog een keer onder uw aandacht brengen. Verder willen wij graag in contact komen met degene die met de stamboom van Ambachtsheer en/of de Ruijter bezig is, zodat we via uitwisseling van

gegevens weer wat verder kunnen komen. Uw hulp is voor ons erg belangrijk. En daarom rekenen wij ook nu weer op uw medewerking. Bij voorbaat dank.

Genealogische gegevens op de computer.

In het Historisch Informatie Centrum in Buitendams 4 zijn heel veel gegevens aanwezig die wij binnen niet al te lange tijd graag op computer willen zetten. Daar is heel wat tijd mee gemoeid. Daarom zijn wij op zoek naar een aantal medewerkers die ons daarbij willen helpen. Het werk kan gewoon bij u thuis gebeuren, dus u kunt uw eigen tijd daarvoor bepalen. Er is reeds een start gemaakt door Peter de Jong maar twee of drie vrijwilligers kunnen we nog wel gebruiken. Wij rekenen op u.

De familie Steenhoek uit Hardinxveld

P. den Breejen m.m.v. A.J. Stasse

Tot in de tweede helft van de 17^e eeuw had de plattelandsbevolking in deze omgeving door-gaans genoeg aan hun (doop)naam, aangevuld met de naam van hun vader. Rond 1700 begint het algemeen te worden dat men hieraan een 'van', achternaam of familienaam toevoegt. Dit werd pas in de Franse tijd verplicht. Deze namen zijn bijvoorbeeld ontleend aan beroep, plaats van afkomst, ligging, gevelsteen of uithangbord van het woonhuis, of aan de buurt waar men woonde.

Van deze laatstgenoemde soort zijn er op Hardinxveld twee ontstaan, namelijk Van den Bout en Steenhoek. Van Giessendam ken ik er geen. Van den Bout komt ter plaatse nog vaak voor, maar de naam Steenhoek is hier al in de vorige eeuw uitgestorven.

Steenhoek is genoemd naar de buurt bij de Stenenhoek, de reeds vroeg met steen beklede hoek van de dijk, waar deze van de Merwede afbuigt in de richting van den Dam (sluis, duiker), waarmee de Giessen van het buitenwater is afgesloten. Stenenhoek was dus hetzelfde als wat we vroeger 'den Hoek' noemden. Ook het stuk dijk boven 'den Hoek', richting Boven-Hardinxveld, rekende men tot de buurtschap Stenenhoek. Het Kanaal van Stenenhoek kon er zo ook naar

genoemd worden.

Bij de volkstelling van 1947 waren er in Nederland, volgens het 'Nederlands Repertorium van Familienamen' nog 153 personen met de naam Steenhoek. Zij woonden voornamelijk in Zuid-Holland (135), waarvan de meesten in Vlaardingen (34), Rotterdam (27), Maasdam en Zwijndrecht (elk 15), Barendrecht en Schiedam (elk 8). Waarschijnlijk waren er ook elders Stenenhoeken die vernoemd zijn. In Barendrecht kwam de naam al in 1684 voor, als import van Numansdorp. Een aantal Steenhoeken zal echter nog wel van Hardinxveldse familie afkomstig zijn.

Ik heb altijd een zwak gehad voor de naam Steenhoek, die diverse keren in mijn voorgeslacht voorkomt. Vooral ook omdat mijn ouders familie van elkaar waren via de gezusters Marigje Stolk-Steenhoek en Geertje de Jong-Steenhoek, dochters van Cornelis Steenhoek en Ariaantje Koelewijn. Marigje werd overgrootmoeder van m'n opa Benders en Geertje van m'n opa Den Breejen. De tweede namen van m'n vader Klaas Adrianus en van moeders zuster Gerritje Adriana Benders waren indirect nog vernoemd naar hun gemeenschappelijke voormoeder. (Ook over voornamen kun je leuke stambomen maken!)

Vader en moeder wisten dit niet toen ze in 1918 verkering kregen. Had moeders opa Aart Benders (ovl.1913) nog geleefd, dan zou hij vast nog wel verteld hebben dat die Klaas z'n opoe Stijn Hoogendoorn (ovl.1909) nog familie van hem was, omdat hun moeders nichts-kinderen waren, en dus nog 'vermaagschap'. Ik kende dat woord 'maagschap' alleen uit de Bijbel, waar bijvoorbeeld Abraham zijn maagschap moet verlaten. In Nederland sloeg dit voor de Franse tijd op personen met dezelfde overgrootouders, waarvoor men nog verantwoordelijk was in moeilijke omstandigheden. Sinds ik dat weet, werden ook een paar andere puzzels uit de stamboom me duidelijk.

Het geslachtsregister voorin de Statenbijbel van moeders familie begint met de mededeling:

"In het jaar 1752 is geboren Marigje Steenhoek op de 30^e April,
Zondag-morgens tusschen 7 en 8u.

Op den 15de Maart 1758 is geboren
Cornelis Stolk.

In het jaar 1785 is getrouwd Cornelis Stolk met Marigje Steenhoek,
op den 7den September."

Ze zullen deze Bijbel wel als huwelijkscadeau van haar ouders gekregen hebben, waarbij vader Steenhoek zelf het begin van het geslachtsregister schreef. Wie anders begint met de bruid en weet zo precies wanneer ze door de geboorte van hun eerste kind vader en moeder werden. Van hun schoonzoon weten ze alleen zijn geboortedatum. Deze Bijbel was voor mij, als nieuwsgierig jongetje, de eerste genealogische bron!

Verder is ook mijn geboortehuis in de Peulenstraat (nu A. Degeling) van de familie Verlaat-Steenhoek afkomstig.

De familie Steenhoek behoorde in grote lijn tot de 'middenstand' van Neder-Hardinxveld. Begonnen op Stenenhoek, kwamen ze in later tijd terecht in de Peulenstraat. Er zaten verschillende schippers en handelaren bij. Met 'middenstand' bedoel ik hier dat ze niet tot de rijksten, maar ook niet tot de bezitlozen behoorden. Je komt ze niet tegen in 'burgerlijke bestuursfuncties', waarvoor zij die ter plaatse het meest gegoed waren in aanmerking kwamen. In rechtszaken kwam ik deze familie nagenoeg niet tegen, noch als beklaagden, noch als klagers of getuigen. Hun kerkelijke meelevenheid was in later tijd niet opvallend. Ze leveren in het zelfstandige Giessendam/Neder-Hardinxveld na 1729 geen kerkeeraadsleden. Alleen Jacob Steenhoek is in 1805 'opziener', een kerkvoogdelijke functie buiten de kerkeeraad. Ze trouwen ook nogal eens 'voor schout en schepenen' en niet in de kerk. (Waar bij het huwelijk alleen Hardinxveld genoemd wordt, is dit bekend uit het Gaardersregister en niet uit de kerkboeken.) Wél geeft de Wed. Kors Steenhoek (Geertje Kool) rond 1745 nog een flinke bijdrage voor de verbouw van de kerk. Met 12 gulden is ze op negen na de gulste van Hardinxveld.

Stamvader van het Hardinxveldse geslacht is:

O. Jan Corstiaens Hij trouwde eerst met Stijntjen Pieters, dochter van de smid Pieter Goossens en zijn vrouw Neeltje Jans. Zij kregen twee zoons (Cors en Ariaen) en zeven

dochter. Stijntjen stierf vóór 15-1-1626, toen geen van de kinderen nog meerderjarig was. Jan hertrouwt dan met Anneke Willems van Nederbaen, weduwe van Jan Dirricx, waarmee hij nog een zoontje Jan krijgt. Zijn tweede vrouw blijkt vlak daarop (8-9-1627) ook overleden te zijn.

Deze Jan Corstiaens komt niet voor met de familienaam Steenhoek, vandaar dat ik de stamreeks maar met 0 begin. Hij woonde namelijk in Boven-Hardinxveld, waar hij in 1627 een eigen huis bezat met een huurwaarde van 7 gulden. Verder bezat hij in Neder-Hardinxveld nog een "camer", die hij verhuurde aan de schoenlapper Jan Cente (van den Berg), die per jaar drie gulden huur betaalde.

- I. Cors Jansen, de oudste zoon, trouwde met Adriaentje (of Aentie) Cornelis. Zij woonden waarschijnlijk wel op Stenenhoek en hij kan dus de 'naamgever' zijn, hoewel ik hem niet met een familienaam ben tegengekomen. Op 12-7-1648 werd hij lidmaat, kort nadat hij in Boven-Hardinxveld zijn enige zoon had laten dopen. Verder had dit echtpaar drie dochters, waar geen doop van bekend is. Het doopboek van Neder-Hardinxveld begint echter pas in 1666. Vader Cors werd 25-8-1673 begraven en zijn vrouw 25-1-1687, beiden in of bij de kerk van Boven-Hardinxveld.

Hun kinderen: (volgorde onbekend)

1. Cornelis, (volgt II)
2. Steijntje, ovl. H'veld 21-11-1716. Gehuwd met Pieter Jansen Goudriaen, ged. 10-2-1647 B-H'veld en ovl. 9-12-27 H'veld.* Zoon van Jan Woutersen Goudriaen en Neeltien Gerrits. Beiden belijdenis juli 1674 B-H'veld.
3. Willemijntje, ovl. Hardinxveld 4-2-1740. Gehuwd met Arien Cornelisse (aan de Wiel), ged. 9-10-1650 te B-H'veld, als zoontje van Cornelis Andriessse en Marichie Jans
4. Helena, Gehuwd met Pieter Pieterse Backer, ged. 25-4-1647 B-H'veld en ovl. 9-8-1714 H'veld. Zoon van Pieter Ariensen en Pleuntien Cornelis Bouman. Beiden belijdenis 2-4-1684 B-H'veld.

- II. Cornelis Korsen Steenhoek, ged. 29-7-1646 B-H'veld en ovl. H'veld 29-3-1718. Gehuwd met Pleuntje Joosten Vermeulen, ovl. 18-10-1721 H'veld. Zij was de dochter van de Giessen-damse korenmolenaar (rosmolen) Joost Pieterse 'in de Meulen' en zijn vrouw Marigje Claes. Beiden werden lidmaat kerstmis 1683, waarschijnlijk in hun trouwjaar. Hij is marktschipper (beurtschipper) van beroep. Verder was hij diaken van Hardinxveld 1690-'94 en 1695-'97, daarna ouderling 1697-1703, 1707-'09 en 1715-'18. Hij bezat, volgens een stuk uit het rechterlijk archief van Hardinxveld d.d. 6-2-1730, een huis 'omtrent Steenhoek'. Dit betreft waarschijnlijk het ouderlijk huis.

Hun kinderen:

1. Kors, ged. 15-10-1684 N-H'veld, jong ovl.
2. Marichje, ged. 27-1-1686 N-H'veld en ovl. 29-12-1739 H'veld. Gehuwd 22-11-1711 N-H'veld met Willem Sionsz. Bakker, ged. 30-3-1681 B-H'veld en ovl. 15-7-1720 H'veld. Zoon van Syon Jansen Backer en Ariaentje Lucas. Zij hertrouwde 13-2-1724 B-H'veld met Marcelis Jorisse Kool (broer van haar schoonzuster Geertje), ged. 12-10-1699 N-H'veld en ovl. 13-9-1759 H'veld, zoon van Joris Marcelisse Kool en Claesje Jacobs van Eck.
3. Cors, ged. 6-7-1687 N-H'veld, jong ovl.
4. Lena, ged. 10-7-1688 N-H'veld en ovl. 4-11-1739 H'veld. Gehuwd 17-1-1721 H'veld met Wouter Janse van 't Verlaat, (broer van haar zwager Andries) ged. 8-6-1692 B-H'veld en ovl. 28-4-1770 H'veld, wed. van Hermijna Hermans Vink en zoon van Jan Andriessse van 't Verlaat en Matje Jans.
5. Adriaentje, ged. 25-9-1689 B-H'veld en ovl. 22-9-1749 H'veld. Gehuwd 2-2-1715 H'veld met Andries Janse van 't Verlaat, ged. 31-3-1686 B-H'veld, zoon van Jan Andriessse van 't Verlaat en Matje Jans.
6. Cors, ged. 18-11-1691 B-H'veld (volgt III.)
7. Joost, ged. 12-8-1696 N-H'veld. Nog ongehuwd elders verdronken bij een storm. Overlijden aangegeven H'veld 14-2-1719.

III. Kors Cornelisse Steenhoek, ged. 18-11-1691 B-H'veld en ovl. 20-12-1741 H'veld. Gehuwd 9-5-1722 H'veld, met Geertje Joris Kool, ged. 3-8-1691 N-H'veld en ovl. 1-4-1786 H'veld. Dochter van Joris Marcelisse Kool en Claesje Jacobs van Eck. Zij deed belijdenis 9-4-1719. Kors was schipper. Dit echtpaar woonde in de Peulenstraat. Hun huis werd in 1730 op een jaarhuur van 24 gulden getaxeerd, terwijl er een stenen schuur naast stond, die die op 8 gulden geschat werd. Wat dichter bij de kerk bezat hij nog een schuur, die op 10 gulden geschat werd. Zijn zuster Adriaentje Steenhoek, wed. van 't Verlaat, woonde in deze tijd in een afzonderlijk 'kamertie' bij hen in. Financieel moet het hem voor de wind gegaan zijn, maar met het gezin liep het minder voorspoedig. Zeven van de elf kinderen stierven beneden de zes jaar.

Hun kinderen:

1. Cornelis, ged. 23-5-1723 N-H'veld (volgt IV).
2. Joris, ged. 2-7-1724 en ovl. 9-8-1724 N-H'veld.
3. Joris, ged. 25-11-1725 N-H'veld en ovl. 7-6-1774 H'veld.
4. Joost, ged. 2-2-1727 N-H'veld en ongehuwd ovl. 13-11-1806 H'veld. Hij had bij Anna Teunisse van den Herik een buitenechtelijk kind, genaamd Joosje, ged. 8-10-1780 N-H'veld. Hierover zijn er 4 stukken in het Giessendamse Rechterlijk en notarieel archief (1782-1793), die ik niet gelezen heb. Zijn enige erfgenaam was Jacob Steenhoek, de zoon van broer Cornelis. Dit betrof een huis met twee schuren en 134 roeden land in Neder-Hardinxveld.
5. Jacob, ged. 3-4-1729 en ovl. 5-7-1729 N-H'veld.
6. Pleuntje, ged. 1-10-1730 en ovl. 8-11-1730 N-H'veld.
7. Pleuntje, ged. 9-7-1732 en ovl. 20-4-1738 N-H'veld.
8. Klaasje, ged. 8-11-1733 N-H'veld en aldaar ondertr. 6-7-1764 met Teunis van Houwelingen, ged. 31-12-1738 N-H'veld en ovl. 8-10-1810 H'veld, zoon van Willem Goossens van Houwelingen en Marigje Teunis Buijtendijk.

9. Lena, ged. 7-7-1735 en ovl. 6-9-1735 N-H'veld.
10. Jacob, ged. 8-12-1736 en ovl. 9-4-1738 N-H'veld.
11. Jacob, ged. 15-6-1740 en ovl. 24-10-1740 N-H'veld.

IV. Cornelis Corssen Steenhoek, ged. 23-5-1723 B-H'veld en ovl. 10-9-1798 N-H'veld. Gehuwd 20-6-1751 B-H'veld, met Ariaantje Ariens Koelewijn, ged. 12-4-1726 B-H'veld en ovl. 11-7-1791 H'veld, dochter van Arie Ariens Koelewijn en Aagje Hendriks Baggerman.

Hun kinderen:

1. Marigje, geb. 3-4-1752 N-H'veld en aldaar ovl. 8-8-1834. Winkelierster in manufacturen. Gehuwd 4-9-1785 N-H'veld met Cornelis Stolk, timmerman, geb. 15-3-1758 N-H'veld en aldaar ovl. 31-8-1835. Zoon van Klaas Teunisse Stolk en Matje Andries van 't Verlaat (dochter van Ariaantje Steenhoek).
2. Kors, ged. 27-1-1754 N-H'veld (volgt V).
3. Arij, ged. 23-11-1755 N-H'veld en ovl. 23-12-1803 N-H'veld.
4. Jacob, ged. 23-10-1757 N-H'veld en ovl. 16-11-1811 N-H'veld.
5. Aagje, ged. 14-9-1760 N-H'veld en ovl. 24-1-1813 H'veld. Gehuwd 12-8-1784 H'veld, met Dirk Gelderblom.
6. Marcelis, ged. 12-12-1762 N-H'veld.
7. Geertje, ged. 4-3-1764 N-H'veld en ovl. 2-6-1838 N-H'veld. Gehuwd 14-6-1789 N-H'veld, met Joost de Jong, leerlooier en schoenmaker, geb. Giessendam, ged. 21-11-1766 N-H'veld en ovl. 29-5-1843 N-H'veld. Zoon van Aart Joosten de Jong en Stijntje Ariens Louw.
8. Adriana, ged. 4-2-1770 N-H'veld en ovl. jan. 1841. Winkelierster in kruidenierswaren. Gehuwd 25-11-1798 N-H'veld, met Pieter Hoogendoorn, aannemer, geb. Giessendam, ged. 16-4-1775 N-H'veld en aldaar ovl. 18-10-1853. Zoon van Giel Pieters Hoogendoorn en Jannigje Dusseldorp.

ONS ALLER MOEDER

Felix Wilbrink

- V. Kors Steenhoek, ged. 27-1-1754 N-H'veld en ovl. 29-9-1807 aldaar. Gehuwd met Cornelia Viss(ch)er, van Sliedrecht.

Hun kinderen:

1. Maaïke, ged. 30-1-1780 N-H'veld. Gehuwd 11-5-1800 H'veld, met Joost Buijk, van Giessendam, kleermaker.
 2. Cornelius, ged. 27-5-1781 N-H'veld en ovl. 26-1-1811 N-H'veld.
 3. Adrianus, ged. 19-1-1783 N-H'veld en jong ovl.
 4. Adrianus, ged. 1-5-1785 N-H'veld. Gehuwd 10-11-1801 H'veld, met Gerarda Willemina Voddemans, geb. 's-Gravenhage en laatst gewoond hebbend te Dordrecht.
 5. Marcellis, ged. 4-3-1787 N-H'veld. gehuwd 28-12-1813 Giessendam, met Pieternel Roodnat.
 6. Ariaantje, ged. 5-10-1788 N-H'veld.
 7. Adriana, ged. 22-9-1791 N-H'veld. Gehuwd 6-6-1812 H'veld, met Cornelis de Ruiter.
 8. Geertje, ged. 24-10-1794 N-H'veld. Gehuwd 6-11-1814 Giessendam, met Johannes Ophuijsen.
 9. Pietertje, ged. 11-2-1798 en ovl. 8-11-1800 N-H'veld.
- De overlijdensdata tussen 1695 en 1805 zijn de data dat het overlijden is aangegeven voor de belastinggaarder, die de impost op het overlijden inde.

Als je warme kleren hebt, een plekje om tegen de ergste regen te schuilen en een vuurtje te maken, dan is het leven buiten best uit te houden. Trijntje had een plaats om te schuilen. Een machtig plekje op de top van een duin. Soms stegen de rivieren tot over het land om haar heen, maar dit plekje bleef altijd droog. Prachtig, als het water kwam. Dan zetten ze hun wilgenschermen in het water. Als het water dan weer wegtrok, bleef de vis daar achter liggen. Genoeg eten voor drie weken.

Samen met haar mannen en vriendinnen had ze hier takkenhutten gebouwd. Eerst werd het hout gehakt. Stevige palen die zo ver mogelijk in de grond werden geslagen. Dan vlocht zij er wel de wanden in. Wilgentenen genoeg in de omgeving. Als je wachtte tot het weer warm werd, waren ze het gemakkelijkst te vlechten. Om en om steken tot het flinke maten waren en dan met sterke twijgjes en houten pinnen aan de palen vastmaken. Trijntje smeerde zelf de leem over de takken. Leem was geweldig, een gift van het water.

Trijntje had het toch koud. Ze rilde. Achter in de hut, tegen de droge muur lagen bundels riet. Ze gooide een bundel over het vuurtje op de grond, dat direct opleefde. Hoei, dat was bijna te hoog. Ze zag hoe de vonken, de kleine rode sterretjes tegen de dikke roetlaag aansloegen en doofden. De vlammen kwamen alweer tot rust, de rest van de vonken werd door het trek gat naar buiten gezogen. Ze rilde en trok de lap aan elkaar genaaid beverbont over zich heen.

De laatste tijd had Trijntje geen honger meer. Vlees at ze niet meer, haar tanden deden pijn. Af en toe kauwde ze nog een handje geweekte zaden en noten. Soms wat besjes. Of vis, als het er was. Ze was oud. Heel oud. Daarom kwamen de andere vrouwen altijd bij haar. Om te vragen hoe het vroeger ging. Of Trijntje nog iets wist tegen botbreuken en wonden. Of ze nog eens dat drankje van berkenbast wilde maken of in het droomwater wilde spugen. Trijntje had het goed gehad. De meeste van haar kinderen leefden nog. Ze hadden hutten in de buurt. Twee dochters en een zoon waren weggetrokken. Om een nieuwe duin te vinden. Ze had nooit meer van ze gehoord.

Haar herinneringen waren vaag. De gezichten van de dochters kon ze nauwelijks meer van elkaar onderscheiden. Alleen als ze gedroogde paddestoelen gebruikte, kwamen ze even bij haar terug om 's morgens weer in de vergetelheid te zijn weggezonden.

Door het rookgat zag ze een paar sterren. Helder, tegen het zwart van de nacht. Toen ze nog jong was, verzong ze gezichten, en beesten in de lucht, door in haar gedachten streepjes tussen de sterren te trekken. Nu deed ze dat niet meer.

Al weken was ze nauwelijks uit haar hut gekomen. De andere mensen waren geduldig met haar. Ze kwamen wel eens bij haar kijken. Soms speelden er kinderen aan de andere kant van haar vuurtje. Maar die werden altijd snel weggejaagd door een van de vrouwen.

De vrouwen waren druk. De mannen waren veel weg nu. Ze maakten zich op voor het grote feest. Er waren dit jaar wel 30 manden met noten en bessen verzameld. De mannen kwamen terug met veel vlees. Twee herten hadden ze geschoten en een zwijn en ze hadden gevochten met een pak wolven. Pelzen genoeg voor de koude tijd. De groep zou deze winter niet veel mensen verliezen, dacht Trijntje, en ze zuchtte. Morgen zou ze proberen nog een offer te brengen. Aan de wolkengod, of de vrouwengod. Of allebei. Dan kreeg ze misschien weer kracht, voor nog een winter, nog een lente, nog een zomer.

Maar Trijntje haalde de morgen niet meer. Trijntje overleed die nacht. Ze werd gewoon niet meer wakker. De vrouwen van haar groep huilden. Trijntje was altijd zo bijzonder geweest, en zo oud, zo verschrikkelijk oud geworden. Trijntje kon nog over dertig zonnepalen terug vertellen, over de tijd dat ze haar eerste kind kreeg. Ook de mannen vonden Trijntje heel bijzonder. Ze waren allemaal familie van haar. Neven, zonen, kleinzonen. Trijntje was de moeders moeder geweest. Ze besloten iets bijzonders te doen voor Trijntje. Ze zouden haar begraven en ze zouden haar de rode oker meegeven waarmee ze zich altijd zo mooi had beschilderd. In het berkenbastendoosje dat ze zelf had gemaakt.

Het gat was vrij diep geworden. Trijntje lag er zo gek bij. Ze was leeg geworden. Bij haar

hoofd lagen haar schatten. Iedereen keek nog even naar haar en toen werd het gat dichtgegooid.

In 1997 is Trijntje weer gevonden. Ruim 7000 jaar na haar dood. Ze is daarmee de oudste vrouw van Nederland. Zeker is dat haar stam snel na haar dood is weggetrokken. De duintop liep toch onder water en werd overdekt met klei en veen dat haar voor eeuwen conserveerde. Even ging er een rilling door archeologisch Nederland, de ploeg die voor de bulldozers van de Betuwelijn uit trekt, had weer iets bijzonders gevonden.

Maar hoe gaat dat nu verder met Trijntje? Trijntjes botten liggen in een doos, in een stellingkast van de Rijksuniversiteit van Leiden. Later zal ze verhuizen naar een andere stellingkast van de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek of heel misschien wel naar een vitrine in een museum. Alweer voor eeuwen. Dag Trijntje, moeder van de Nederlanders, in een doos, in een stellingkast.

Dit artikel is met toestemming overgenomen uit De Telegraaf van 5 februari 2000.

Trijntje

TRIJNTJE

Wellicht zocht zij het spoor,
terug naar huis- zo velen
wachtten;
hebben archeologen verstaan
wat niemand wist?

De trein gemist,
heeft zij zich neergelegd
zich vleidend met de hoop:
hier word ik wel gevonden,
en bijtijds opgehaald.

C. A. van de Bree

NA REIGERBOUT KWAM EMMER

Toen in de Steentijd de mens van jagen op landbouw overging, veranderde het menu. Granen, peulvruchten en zuivel deden hun intrede. Maar lang niet álles is duidelijk over het prehistorische eten. Waar, bijvoorbeeld, is de paling van Hardinxveld-Giessendam?

Hardinxveld-Giessendam, 5000 voor Christus. Decemberwinden gieren door de bomen, maar op het vuur knappert een heerlijke bout reiger. Er is nog een stukje wild zwijn over van gisteren, misschien moet dat even worden opgewarmd, straks wanneer ook de snoek geroosterd is.

Het groepje mensen rondom het vuur woont de hele winter hier, op de zandige rug - de donk - temidden van het moerassige land. Ver weg, op de löss gronden van Zuid-Limburg, leven al echte boeren - met akkers en vee. Maar de moerasbewoners in het westen hebben geen behoefte aan zulke nieuwlichterij. Ze hebben genoeg edelherten, wilde zwijnen en snoeken om te eten, net als talloze vogelsoorten: de knobbelzwaan, de wilde zwaan, wilde eend, ganzen, talingen en reigers.

Zes à zevenduizend jaar geleden leven de mensen in Nederland in een overgangstijd. Het is de periode waarin de Midden Steentijd (Mesolithicum) met zijn jagers-verzamelaars

langzaam verandert in de Jonge Steentijd (Neolithicum) met zijn boeren. En met die overgang verandert de voeding. Nog lang niet in een modern kerstdiner, maar toch al een heel eindje in die richting.

Hardinxveld-Giessendam is een mooi voorbeeld van verandering. Dankzij de aanleg van de Betuwelijn kunnen archeologen hier graven naar de levenswijze van vroege West-Nederlanders. In Hardinxveld-Giessendam is dat op twee plaatsen gebeurd: bij de Polderweg, waar het oudste complete skelet in Nederland werd ontdekt, en op de locatie De Bruin, voor de iets jongere vondsten.

'Op de locatie Polderweg hebben de mensen ruim zeventienduizend jaar geleden een kamp gehad voor permanente bewoning in de winter', vertelt dr. Loes van Wijngaarden-Bakker, archeologisch zoöloog aan de Universiteit van Amsterdam. Zij deed onderzoek aan het dierlijk materiaal dat werd opgediept. 'Tien-duizenden beenderen van zoogdieren, vogels en vissen zijn er gevonden, vrijwel allemaal resten van dieren die zijn opgegeten, zoals aan de hak- en snijsporen is te zien. Zomervogels waren er niet bij, vandaar dat we denken aan een winterkamp.'

Maar wel een kamp van jagers-verzamelaars. Want sporen van landbouw en veeteelt ontbreken, resten van geteelde gewassen en vee zijn niet gevonden. Wel van honden, die niet waren gegeten en dus vermoedelijk als huisdier hun meesters hebben gediend.

Nee, dan de locatie De Bruin, een kamp dat ongeveer zeventienhonderd jaar later werd bewoond. Van Wijngaarden: 'Resten van runderen, schapen, geiten en varkens zijn er gevonden. Dat wil niet zeggen dat die beesten er ook gehouden werden. Er zitten bijvoorbeeld geen koppen bij die resten. Het is heel goed mogelijk dat de kampbewoners het vlees vanuit een basiskamp hebben meegenomen. De locatie De Bruin werd niet langdurig in een bepaald deel van het jaar bewoond.'

Ook al geen boeren nederzetting dus, althans niet met zekerheid. Dat neemt niet weg dat er destijds al agrariërs in de buurt moeten zijn geweest die vee hielden en het vlees daarvan meegaven aan de jagers. Vermoedelijk woonden die boeren op de hogere gronden. Hoe

en wanneer zijn landbouw en veeteelt naar Nederland gekomen?

In de Oude Steentijd (Paleolithicum), pakweg twaalfduizend jaar geleden, joegen de mensen in groepjes met speren op grote grazers, zoals de wolharige neushoorn. Daar hadden ze nogal succes mee, zoveel dat mede door de jacht die grote beesten verdwenen. Een paar duizend jaar later, in het Mesolithicum, voltrok zich langzaam een kleine revolutie. Pijl en boog kwamen in gebruik voor de jacht op kleinere dieren. Dat konden jagers in hun eentje doen.

'Die mensen leefden eigenlijk in een paradijs', stelt dr. Jan Peter Pais, archeologisch botanicus aan de Universiteit van Amsterdam. 'Geschat wordt dat ze een werkweek van zeventien uur hadden. Maar de beesten raakten op en er kwamen steeds meer mensen. Die gingen op zoek naar plantaardig voedsel ter vervanging van vlees, ook al was dat voedsel veel bewerklijker.

Daaruit ontstond tienduizend jaar geleden de eerste landbouw, in het Midden-Oosten, Mesopotamië met name, later ook in China, Zuidoost-Azië en Ethiopië. Daar groeiden de grassen die geschikt bleken om veel voedsel uit te halen, voedsel dat werd opgeslagen, waardoor mensen aan vaste plaatsen gebonden raakten. Van de 50 wilde grassoorten waarvan de zaadkorrel zwaarder is dan tien milligram, groeien er 33 in Zuidwest-Azië, Zuidoost-Europa en Noord-Afrika en 6 in Oost-Azië.'

Vanuit het Midden-Oosten breidde de boerenmethode zich over Europa uit. Van Wijngaarden: 'Dat gebeurde alleen als de mensen behoefte hadden aan de nieuwe levenswijze. Als ze niet hoefden, gingen ze niet over. Het is een heel geleidelijk proces geweest.' Van een plotselinge overgang naar de landbouw, zoals gesuggereerd wordt met de naam Neolithische Revolutie, was volgens Pais geen sprake.

De eerste Nederlandse boeren verschenen rond 5400 voor Christus in Zuid-Limburg. Bandkeramiekers worden ze genoemd. Zij woonden in grote boerderijen, hielden vee en verbouwden gewassen. Dat waren de tarwesorten emmer en eenkoorn, de peulvruchten erwt en linze en de oliehoudende gewassen maanzaad en lijnzaad, bijna allemaal soorten uit het Midden-Oosten.

Het duurde lang voordat ook elders in Nederland boeren verschenen. De eerste sporen dateren van ruim duizend jaar later. In een oude oeverwal bij Swifterband werden resten van emmer en gerst uit 4300 voor Christus gevonden, twee gewassen die tot ver in de Bronstijd (2000 tot 800 voor Christus) de belangrijkste teeltproducten bleven. Ze werden gekweekt op de zandgronden; klei bleef lang ongeschikt omdat er nog geen ploegen waren die zware grond konden openscheuren. Op veen werd voor het eerst geboerd in de IJzertijd (800 tot 50 voor Christus), een periode waarin enkele nieuwe graansoorten, zoals rogge en haver, opkwamen.

In de veeteelt had zich toen al een forse verandering voltrokken: het gebruik van levende dieren voor trekkracht en vooral voor melk. Zeker is dat dit al vroeg in de Bronstijd gebeurde. Het lichaam van de volwassen mens, van oorsprong geen drinker van dierenmelk, paste zich aan de zuivel aan. Volkeren waarbij dat niet gebeurde, hebben veel afstammelingen die tot op de dag van vandaag geen melk kunnen verdragen.

Melk, graan en peulvruchten waren dus aantoonbaar producten van de vroege landbouw, maar daarmee is nog niet alles bekend over hoe de prehistorische boer en zijn jagende voorvaders zich voedden. Groenten bijvoorbeeld, ook wortels en knollen, laten erg weinig sporen achter: ze zijn daarvoor te waterig en worden vaak opgegeten voordat ze zaad maken. Waarschijnlijk hebben de jagers van de Oude en Midden Steentijd inderdaad wortels en knollen verzameld, en plukten ze bijvoorbeeld wilde veldsla en paardbloembladeren. Maar zeker is dat niet. Pas met de Romeinen kwam er zeker groenteteelt naar Nederland, bijvoorbeeld die van de biet. Ook tuinkruiden als koreander werden toen geïntroduceerd.

Pais: 'Maar wilde appeltjes werden al wel eerder gegeten. In Aartsvoord in Noord-Holland zijn er bij opgravingen een heleboel prehistorische resten van gevonden uit 2500 voor Christus, vermoedelijk een aangelegde wintervoorraad. Verder waren er natuurlijk de noten, vooral de hazelnoot. Er zijn experts die zeggen dat al vóór het landbouwtijdperk stukken bos werden verbrand om meer bosrand te krijgen ten behoeve van de hazelaar.'

In prehistorisch Hardinxveld-Giessendam zijn zeker hazelnoten geconsumeerd. Maar ook knolletjes van het speenkruid en zaden van de watnoot, een eenjarige waterplant met eetbare zaden.

Eén ding blijft echter een raadsel in Hardinxveld-Giessendam: van de paling ontbreekt elk spoor. 'Misschien kwam het doordat de visnetten destijds niet dicht genoeg bij de bodem kwamen om palingen te kunnen vangen', oppert Van Wijngaarden. 'Of misschien wilden ze het dier niet eten, zoals wij geen hersenen consumeren en Fransen wel. Ik zou het dolgraag willen weten.'

Eric Hendriks

Foto Wim Ruigrok - De Volkskrant

Speuren naar kluifsporen op oude zoogdierbotten, Universiteit van Amsterdam

Artikel en foto met toestemming overgenomen uit de Volkskrant van 24 december 1999

OPROEPEN

De redactie ontving een oproep voor foto 's van het pand aan de Peulenstraat-zuid 21. Vroeger zat in dit pand de sigarenwinkel van Van der Meijden. Het moet in de buurt van de Boogbrug zijn geweest. Kan iemand ons verder helpen?

Reacties kunnen naar Mevr. De Gier, tel. 618878.

Dhr. H. Tempelaar is op zoek naar "Terlouw". Hij was kort na de oorlog als volontair werkzaam op het landbouwbedrijf van de Gebr. Jas aan de Rijksstraatweg en was in huis bij timmerman Tempelaar te Wioldrecht. Reacties kunnen naar dhr. H. Tempelaar, Campanula 23, 3317 HB Dordrecht, tel. 078-179128.

Mevr. Cobi Blokland is de toekomstige nieuwe bewoonster van het pand aan de Buitendams 32 (pand Jan de Jong). Zij is erg geïnteresseerd in verhalen, foto's, spullen, anekdotes betreffende dit pand.

Voor reacties kunt u haar bellen; 616939.

De redactie ontving van dhr. H. de Vos uit Rotterdam een copie van de laatste bladzijde uit een Bijbeltje. De volgende namen staan daarop vermeld;

Ariejaantje de Ruijter, geboren intjaar 1829 des 31 ocktoober

C. De Ruijter geboren int jaar 1833, den 30. Aougustus

Pietertje De Ruijter geboren in het jaar 1834 den 3 Aougustus

Pieter De Ruijter geboren in het jaar 1836 den Aougustus

Pieterella De Ruijter den 6 ocktoober 1899

Klaas Pieterje De Ruijter geboren den 20 februarij 1842

Wanneer iemand verwant is aan een van deze personen en geïnteresseerd is in dit Bijbeltje kan hij of zij contact opnemen met dhr. H. de Vos, tel.nr.; 010-4554634.

Het bestuur van de Historische Vereniging is op zoek naar boeken geschreven door C. Baardman en P.A. de Rover.

Deze schrijvers zijn van belang geweest voor veel inwoners van Hardinxveld-Giessendam. De Historische Vereniging zou graag vanwege de historische waarde van deze boeken haar bibliotheek willen aanvullen.

Wanneer u een van deze boeken wilt afstaan, kunt u contact opnemen met het secretariaat.

De titels van de boeken die we nog niet hebben zijn:

Van C Baardman:

DEFILEE DER OVERBODIGEN
HERMAN WEET HET BETER
BOERENBLOED
MODDER IS GEVAARLIJK
CROSSINGS
DE RUIGE BIESBOSCH
ZEVENTIG MAAL ZEVENMAAL

De niet-aanwezige titels van boeken van P.A. de Rover zijn:

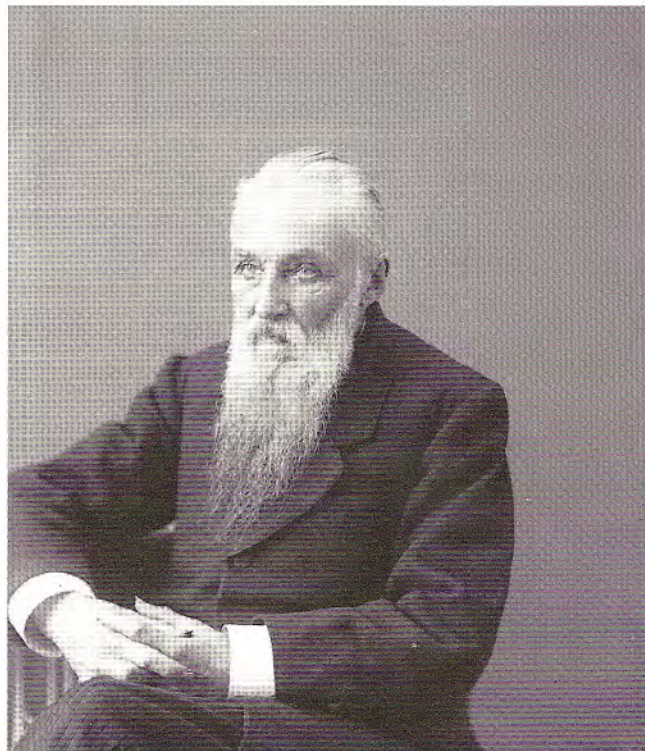
NAAR 't HEILIG BLAD (plus werkboek DE WEG)
DE STRIJDENDE KERK(5 delen + werkboek)
DE KERK OP MARS
GOTTES SPUR IST UBERALL
HET WERK DER EEUWEN
WOLKEN EN ZON
EEN WONDERLIJKE REDDING
IJSGANG
IN DONKERE STORMNACHT
KERSTFEEST IN DE ROEF
DE WATERREUS
JANTINA VAN DE TURFSCHUIT
BIEKE'S LEVENSLIED
DE WEG DER KLEINE MENSEN
DURF
EVACUE
LAURA, WIL JE VAREN
MARTHA
HET SPOOK IN 't KROT
DIRK, DE STRUIKROVER
DOOR DONKER EN DOOD
IN NACHT EN STORMGETIJ
SCHIPPERSTRAGIEK
DE DOMINEE EN DE DRIE VROUWEN

SIEM DE MUG ALS SPEURDER
DE WONDERE TOCHT
CALVIJN
EEN VRESELIJKE AVOND EN TOCH.....
DE MOEDER DES VADERLANDS
ICK SAL GEDENCKEN
ADJAI EN DE BLANKE ROVERS
LANGS STEILE PADEN
OP JACHT NAAR BOEVEN EN MEERKOET
DE BOLLE BRIES
DE WONDERBRON
DE GOEUDEN DORPEL
LUISTER.....WE GAAN VERTELLEN
ER WAS EENS.....
HET LICHTENDE FEEST
NAAR BETHLEHEMS STAL
ALS ALLE LICHTEN BRANDEN
DE KRUISVLAGE IN TOP
DE LAATSTE RONDE
FERME JONGENS
OM DE KRIBBE VAN BETHLEHEM
D' ORANJEBLOEM
MARTIENTJES VERLANGEN
NAAR DE ZUIVERE RIVIER
WATER EN WIND
NAAR DE ZUIVERE RIVIER

Het bestuur is tevens geïnteresseerd in oude ansichtkaarten van Hardinxveld-Giessendam en omgeving. Wanneer u op zolder nog een oude schoenendoos heeft staan, kunt u deze als u wilt bij ons inleveren.

WIE, WAT, WAAR?

In het archief van de Historische Vereniging zijn nog veel foto's met voor ons onbekende mensen erop. Wij hopen dat een van u ons meer kan vertellen over onderstaande foto's!

GEVRAAGD

Het bestuur van de Historische Vereniging is op zoek naar iemand (M/V) die voor haar zou willen typen. Het gaat om werk voor het mededelingenblad en voor de publicaties. Wanneer u interesse hebt of iemand weet die dat zou willen doen, kunt u contact opnemen met het secretariaat.

REACTIE

De 94-jarige heer. K. Leenman uit Pedaja heeft gereageerd op een oproep uit het vorige mededelingenblad voor informatie over aannemers.

Hij schreef ons het volgende:

Ik vond het wel interessant om te reageren vanwege een aannemer uit Giessendam. Het gaat om K. Leenman, een verre neef van mijn vader. Hij was begaafd met een helder begrip en wist als timmerman een plaatsje te veroveren in de aannemerij. Over zijn werken als aannemer kan ik helaas geen mededeling doen want dat was voor mijn tijd. Maar over zijn persoon kan ik wel wat vertellen.

Hij was onder de burgers van Giessendam nogal een vooraanstaande man. Gekleed als een zgn. heer liep hij over straat (of dijk). Hoed op, wandelstok in de hand (fietsen kon hij niet), een zware zilveren horlogie-ketting op de buik, een snor onder de neus; hij had iets aristocratisch. Als ik hem op straat ontmoette, greep hij naar achteren in zijn broekzak naar zijn portemonnee en gaf hij me een paar centen voor snoep. Mijn vriendjes waren daar weleens jaloers op.

Van geboorte was hij een loot uit de Leenman stam. Hij was gehuwd met Annigje van Commene. Een ding was voor het echtpaar Leenman-Commene verdrietig; zij kregen geen kinderen. Nu was ik thuis de jongste van

acht zonen en aangezien vader en moeder elk maar een broer hadden, wist vader niet goed hoe hij die laatste telg noemen moest. Het was toen een algemeenheid dat een broer of zuster vernoemd werd. Deze eer viel Leenman niet te beurt want hij had geen enkele naamgenoot. Toen mijn komst zich aandiende, rijpte bij mijn vader de gedachte mij naar zijn neef Klaas te vernoemen. Dat idee sprak Leenman erg aan want dan had hij ook een naamgenoot die zijn naam voort zou zetten. En gelukkig was ik een zoon en werd genoemd naar vaders verre neef Klaas Leenman. Dat hij (en niet minder zijn vrouw) er inderdaad prijs op stelde heb ik ondervonden. Liep een jongetje vroeger tot aan zijn vierde nog met een rokje aan, op vierjarige leeftijd moest er, althans voor de zondag, een pakje komen. Nu, daar zorgde mevr. Leenman voor. Tot ongeveer 12 jaar moest ik met haar mee om bij Langendijk een nieuw zondags pakje te kopen. Ook aan mijn verjaardag werd aandacht besteed.

De woning ten westen van de boerderij Buitendams 118 liet hij, volgens de overlevering, bouwen voor zijn huwelijk. De ouderen onder ons kunnen zich nog wel herinneren dat deze woning bewoond werd door postbode Rijdsdijk en als hulppostkantoor dienst deed. Deze woning is ook nog bewoond geweest door de groentehandelaar Nijs de Bruin. Over de

woning in Buitendams valt nog een leuk voorval te memoreren.

Op de kroningsdag van koningin Wilhelmina in 1898 scheen het zeer warm te zijn geweest. Leenman vroeg aan mijn vader of die hem helpen wilde een aantal lampionnen aan te brengen aan de voorgevel van zijn huis. Mijn vader deed dat en moest dan 's avonds de kaarsen in de lampionnen aan steken. Door de warmte van de zon op de voorgevel waren al die kaarsen tot vet geslonken zodat aansteken niet meer mogelijk was. Wat een pech!

Leenman verkocht die woning en ging wonen bij de spoorwegovergang. Deze woning werd in de oorlogsjaren door een bombardement grondig verwoest. Het oude echtpaar werd toen liefderijk opgenomen door de familie Den Breejen in de Peulenstraat. Na een kort verblijf overleed mevrouw Leenman-Comme-ne op 83 jarige leeftijd. Leenman zelf trok in een zijvleugel van de woning naast de pastorie van de Gereformeerde kerk (waar vroeger A. de Ruiters woonde) alwaar hij op 82 jarige leeftijd overleed.

Tijdens zijn leven heeft hij als architect veel woningen gebouwd. Bijvoorbeeld het huis van mijn vader. Hij was ook betrokken bij de bouw van de Koningin Wilhelminaschool en de Rehobothschool. Bij de bouw van het zgn. nieuwe gedeelte van de kerk op de Dam was hij als president kerkvoogd actief (zie foto in het boek 'Van geslacht tot geslacht'). Hij was ook nog enige tijd eigenaar van de koren-molen de Hoop (vroeger stond deze aan het eind van de Molensteeg). Leenman liet deze slopen en liet de zware molenbalken vervoeren naar de zgn. Stelenmakerij in Buitendams, een firma die onder zijn naam stond, om dienst te doen onder de houtschelven.

Verder was Leenman ook nog politiek actief. Vele jaren diende hij als wethouder van Anti-revolutionaire partij de gemeente.

Ja, met grote dankbaarheid denk ik terug aan het echtpaar. Van mijn ouders moest ik hen oom Klaas en tante Annigje noemen. Ik ben blij dat ik de naam van Klaas Leenman verder kan voortdragen.

Toen hij 82 jaar was, werd hij ernstig ziek. Zijn

laatste levensnacht, 4 april 1946, bracht ik aan zijn ziekbed door.

Ziehier dan een levensschets van een vroegere aannemer, Klaas Leenman.

RIJKA DE GEUS

Van de stichting W.J.de Geus -van't Verlaatsfonds ontving het bestuur verschillende stukken betreffende de stichting, onder andere een gedicht over het voorgeslacht De Geus, geschreven door drs. P. den Breejen, aangeboden aan Mej. R. de Geus op 13 juni 1979.

Mevrouw Rijka de Geus werd op 13-06-1904 geboren te Hardinxveld-Giessendam en is op 04-08-1994 overleden te Capelle aan den IJssel. Rijka de Geus was een bekende en markante persoonlijkheid in Hardinxveld. Zij was de eerste vrouwelijke ambtenaar van de gemeente. Verder is zij bekend geworden door haar opmerkelijke testament. Zij bepaalde daarin dat de Rabobank van Hardinxveld haar vermogen in een fonds moest beheren. Dit fonds is bedoeld voor met name mannelijke afstammelingen van haar grootvader om bij te dragen in de studiekosten wanneer er onvoldoende financiële middelen zijn.

Het voorgeslacht De Geus
P.den Breejen

Driehonderdvijftig jaar geleden
In 't laatst van onze vrijheidsstrijd
Tegen Spanje, was ons Holland,
Veel eerder dan de rest bevrijd.

Maar in Brabant was 't nog oorlog
En Freedrik Hendrik, onze prins,
Lag bij Den Bosch, Breda, en Tilburg,
Nog goed met Spanje in de clinche.

1629-1637

Het waren voor de protestanten,
In de Langstraat, bij het front,
Nog zware jaren, eer de vrede,
Hen eindelijk verlossing zond.

1648

In zo'n dorpje bij de Langstraat,
Aan de Donge, 's-Gravenmoer,
Woonde toen een zeeke Sijmen,
Die denklijk met een scheepje voer.

Hij stond aan de kant van Holland,
Tegen Spaanse dwing'landij,
Ze noemden hem: de Geus, die Sijmen
Maar verder weet ik niets daarbij.

Ja, je zou graag willen weten,
Wat Sijmen deed, en aan welk feit,
Hij die erenaam verdiende,
Maar dat's vergeten door de tijd.

Zijn zoon was Jan, en al was't vrede,
Hij bleef heten naar de keus,
Van zijn vader, voor de vrijheid,
Het was: Jan Sijmense de Geus!

Jan die trouwde en kreeg zonen,
Met zijn Anneke Jansen Bosch,
De vierde zoon, die heette Jacob,
En deze liet zijn stamplaats los.

ca. 1708

Hij was schipper en verhuisde,
Van 's-Gravenmoer naar Werkendam,
Waar hij een zeeke Aagje Willems,
Van der Wind, tot huisvrouw nam.

Ca. 1708

Ze kregen saam een tweetal zonen,
En vijf dochters nog daarbij,
Het ging hem goed, die vader Jacob,
Door 't schip en door d'aannemerij.

Geb.1709

De oudste heette Jan, naar opa,
Aannemer-schipper, lang niet dom,
Hij trouwde Leijsje van den Heuvel,
Een Werkendamse jonge blom.

1730

Ze waren beiden een en twintig
En kregen kindren jaar op jaar,
Een drietal zonen, en zes dochters,
Dat is negen bij elkaar.

Het waren er vast meer geworden,
Als Jan was blijven leven, doch,
Hij stierf, nog amper vijf en dertig,
Leijsje werd weduwnvrouw, och, och.

1745

Een weduwe met negen kindren,
De oudste nog pas veertien jaar,
Dat was een opgaaf in die dagen,
Maar, vraag niet hoe, ze kreeg het klaar.

Ruim zeven jaren later echter,
Is Leijsje weer opnieuw getrouwd,
Vrouw Ritmeester werd ze, laat ons hopen,
Dat het hen nooit heeft berouwd.

1752

Arie, de oudste zoon, was twintig,
 Bij deze bruiloft en weldra,
 Stapte ook hij in't huwlijksbootje,
 Met zijn bruid: Cornelia.

1756

Cornelia van Houweningen
 Kwam voort uit een bekend geslacht,
 Dat schouten, schepenen en meesters,
 Ja dominees zelfs had voortgebracht.

Ook dit echtpaar kreeg veel kinderen,
 Bleef evenmin voor leed bewaard,
 Zes van hun negen spruiten stierven,
 Er bleven er slechts drie gespaard.

De jongste, Jan, dat was een ventje,
 Dat denkelijk goed leren kon,
 Want hij moest later meester worden,
 Waarmee hij in Werkendam begon.

Geb. 1774

In 't laatste jaar voor 1800
 Werd onze jonge Jan de Geus.
 In Hardinxveld benoemd als meester,
 Denkelijk van een goede keus.

Hij was vijfentwintig jaren,
 Toen hij kwam wonen bij den Dam,
 Als meester op de eenge dorpschool,
 Van 't Neder-eind, en Giessendam.

Naast bovenmeester was hij tevens
 Voorzanger in de grote Kerk,
 Terwijl eerst ook begrafenissen,
 Behoorden tot zijn daaglijks werk.

Drie jaar later kon hij trouwen
 Met Trientje Kieboom, jong en pril,
 Die hij van vroeger af al kende,
 Uit Werkendam, vlak bij de kil.

Geb. 1779

Trientjes moeder, Adriana,
 Was een nicht van Jan z'n pa,
 Ook een de Geus, dus wel familie,
 Maar voor een huwelijk niet te na

Van deze Jan en Trientje samen,
 In het **schoolhuis, bij den Dam,**

Stamt alles af wat er de Geus heet,
 In Hardinxveld en Giessendam.

Want ook hun huwelijk werd gezegend,
 Met een hele kinderrij,
 Arie, Cornelis, Willem-Jacob,
 Keet en Naan, en Jan erbij.

De oude Jan bleef bovenmeester,
 Tot achttien zes en veertig toe,
 't pensioen was nog niet uitgevonden
 na 50 jaar was hij 't wel moe.

Hij ging met vrouw en dochters wonen,
 Aan het hangen van den dam,
 In 't huis waar later Suiker woonde,
 Tot na vijf jaar zijn einde kwam.

1857

De dochters bleven lang bij moeder,
 Maar trouwden boven veertig jaar,
 Na de dood van Jan, hun vader,
 Toch elk nog met een weduwnaar.

Geen van de zonen werd er meester,
 Vaders beroep trok hen niet aan,
 Ze leerden timmeren en vonden,
 In d'aannemerij een goed bestaan.

T Was een bijzondere familie,
 Vrolijk, geestig, vlot van praat,
 Hielden van wijntje en van Trijntje,
 Het Geuzenbloed, ja inderdaad.

Jan, de jongste zoon werd stichter

RECTIFICATIE

Van het bedrijf in Giessendam,
Het raadhuis stond er tegenover
Juist beneden aan den Dam.

Jan geb. 1819

Hij trouwde Rijka Overwater,
Een dochter uit de Hoekse waard,
Van de veerbaas, die geregeld,
Van Strijen-sas op Brabant vaart

1851

Bij de Moerdijk is daar verdronken,
Johan Willem Friso met de pont,
Waarbij ook Rijka's over-opa,
Bij deze ramp zijn einde vond.

1711

Jan de Geus kreeg met zijn Rijka,
Veertien kinderen, voorwaar,
Hoewel er zes als baby stierven,
Toch nog een hele kinderschaar.

Hij werd oud, haast vijf en tachtig,
Was meer dan 30 jaren blind,
Hij kon't niet zien, maar heeft geweten,
Van Rijka, Willem Jacobs kind

Geb. 13-6-1904

Die Rijka was de eenige dochter,
Van Willem uit de Peulenstraat,
Zijn derde zoon, die laat getrouwd was,
Met Maria van 't Verlaat

Geb. 1860 gehuwd 1899

En nu is't driekwart eeuw geleden,
Dat aan het eind van deze rij,
Dit Geuzen-meisje werd geboren
Haar verjaardag vieren wij!

Van Mevr. N. van den Berg-Vermeulen uit Uithoorn ontving de redactie een brief over de foto op blz.4 van het vorige Mededelingenblad. Zij schrijft:

"Ik heb vanmiddag mijn nicht Rie Rijkers opgebeld, die woont in Vlaardingen, en gezegd; je vader staat erin. Ze zei: 'ja, ik heb er al een gekregen van mijn schoonzus. Maar hij was niet bij de politie, maar was postbode en Dhr. Stavast ook'.

Volgens mij was er maar een politie en die heette Bos. Ik heb nog met een zoon van Mr. Bos in de klas gezeten. Hij heette Jaap en had nog een oudere zus die Rika heette."

Dank voor Uw correctie, Mevr. Van den Berg!

CAROLUS, KEIZER KAREL V 1500-1558

J.I.C. de Jong-Kooij

De jonge Karel V met konings scepter

In het vorige Mededelingenblad werd melding gemaakt van het Keizer Kareljaar ter gelegenheid van de geboorte van Karel V in 1500 en verschillende tentoonstellingen omtrent Karel V. Ik ben naar de overzichtstentoonstelling in de Sint-Pietersabdij in Gent geweest en wil u daar graag verslag van doen.

Deze tentoonstelling is onderdeel van een internationaal project waaraan musea uit Bonn, Wenen en Madrid meedoen. In deze landen worden ook nog tentoonstellingen over Karel V georganiseerd.*

De expositie in Gent had tot doel te laten zien hoe Keizer Karel zijn immense rijk bestuurd, welke problemen en nieuwe ontwikkelingen hij tegenkwam. Het aardige was dat je als bezoeker als het ware in de voetsporen van Keizer Karel werd gezet. De tentoonstelling begon met de stamboom van Karel V en zijn haat-liefde verhouding met zijn geboortestad Gent. De Gentenaars waren enerzijds trots op

het feit dat de keizer in hun stad geboren was, anderzijds voelden ze zich sterk benadeeld door de belastingmaatregelen die Karel V nam, wat zelfs tot een opstand leidde.

Vervolgens werden de Oude Nederlanden belicht. Vooral de politieke ontwikkelingen en de verspreiding van de Reformatie en de reactie van Karel V daarop kwamen aan de orde. Daarna zag je Karel V nog in een groter verband, namelijk dat van Europa. De ontwikkelingen van de Renaissance en het Humanisme werden belicht en ook de confrontaties in Europa met onder andere Frans I, de Moren en de protestantse vorsten in Duitsland.

Frans I, koning van Frankrijk.

Karel 1531-1533

Daardoor zie je hoe complex het voor Karel V geweest moet zijn dit rijk bijeen te houden. Een aspect is nu nog niet aan de orde geweest en dat is het ontstaan van een wereldeconomie door de handel met de overzeese gebieden.

De ontdekking van de Nieuwe Wereld had veel consequenties voor de handel en die kwam onder Karel V tot bloei.

Dit is eigenlijk het verhaal van de tentoonstelling. Een verhaal dat werd ondersteund door veel bijzondere schilderijen, beelden, geschriften, munten en de schatkamer van de keizer.

Ik vond het een mooi opgezette tentoonstelling maar dat mag ook wel gezien de hoeveelheid deskundigen die eraan meegewerkt hebben.

RECENSIES

A. Dubbeldam-van der Waal van Dijk.

Een eeuw Wingerdse schoolfoto's: M. Molenaar

In dit boek, samengesteld en uitgegeven door Rien Molenaar, staat een verzameling historische foto's uit de geschiedenis van de Wijngaardse scholen. De tekst is geschreven door Molenaar zelf, de foto's zijn afkomstig van mensen uit Wijngaarden en omgeving. Het boek is het resultaat van een idee dat twee jaar geleden opkwam. Het mag er zijn. Het boek begint met een schoolfoto uit 1898 en gaat zo door tot een foto van het stralende schoolteam op weg naar het nieuwe millennium.

ISBN 90-802024-8-7 Verkrijgbaar bij Antiquariaat Blassekijn, Bleskensgraaf.

Prijs: f. 39,90

Gevelstenen in Gorcum: René van Dijk

'Een vreugde voor hen die langs de weg gaan' luidt de ondertitel. Een mooi boekwerkje om in de hand mee te nemen bij een tocht langs de gevelstenen in Gorcum. Sommige

gevelstenen moet je even zoeken. Vaak zijn ze hoog in de muur ingemetseld, weer andere heel laag. Het zijn juist deze kleine monumenten die een stadswandeling de moeite waard maken. Ook heel leuk om te lezen!

ISBN 90-70544-15-6 Verkrijgbaar bij de Gorcumse boekhandels en de VVV. Prijs f. 15,—

Stoutjesdijkschool Schelluinen Honderd jaar: Jaap van den Berg en Dick Overgaauw

Dit boek is een uitgave van de jubileumcommissie. De bedoeling was destijds een herdenkingsboekje uit te geven. Maar er kwamen zoveel bijdragen dat het een indrukwekkend geheel is geworden. Ook voor niet-inwoners van Schelluinen is heel leuk om te lezen dat deze dorpschool in de afgelopen honderd jaar zo'n grote rol heeft gespeeld in de dorpsgemeenschap. Een goed verzorgde, mooi uitgevoerde uitgave.

Geen ISBN nummer. Prijs f. 25,—

Een geknotte wilg: Nico P.H.J. Roorda van Eysinga

Het Zuid-Hollands landschap door de jaren heen. 1934-1999. Het Zuid-Hollands Landschap bestaat 65 jaar. Na zo'n lange periode staat er nu een organisatie die goed geworteld is in de Zuid-Hollandse samenleving met 40.000 huishoudens die 'lid' zijn en met zo'n 3.000 ha natuurgebieden. Het werd tijd om terug te kijken op de afgelopen periode. Hierin voorziet dit boekje. Stap voor stap wordt ons duidelijk gemaakt hoe de geschiedenis van het Zuid-Hollands landschap zich heeft ontwikkeld. Het geheel wordt geïllustreerd met prachtige natuurfoto's.

Verkrijgbaar bij het Zuid-Hollands Landschap, Nesserdijk 368, 3063 NE Rotterdam tel. 010-2722222. Prijs: f. 25,— plus f. 5,— porto

Johan Wolfert van Brederode: Samenstelling en redactie door A.J.M.Koenhein, P.Brederoo, Chr. Will, J. Heniger, H.L.Ph. Leeuwenberg en P.T. den Hertog
Johan Wolfert van Brederode 1599-1655, een Hollands edelman tussen Nassau en Oranje.

Een uitgave verschenen bij de Historische Vereniging 'Het Land van Brederode' te Vianen. In deze biografie van Jan Wolfert komen ondermeer zijn afkomst, gezin, bezittingen, militaire carrière en zijn banden met de Nassaus en de Oranjes aan bod.

Ook de overige aspecten van het leven in de hoogste kringen van die tijd worden uitvoerig besproken, zoals de tuinaanleg, bouwkunst, het dagelijks leven en de ontwikkeling van de toenmalige mode. Vooral deze laatste items maken dit boek heel speciaal.

Voor liefhebbers van de vaderlandse geschiedenis een interessant boek!

ISBN 90 5730 034 6 Uitgave van de Historische Vereniging Vianen.

'Het Karretje op het Ottolantse Santpad', deel 3. P. Hooikaas

Ook nu weer neemt de schrijver ons mee op het Ottolantse Santpad. Deze keer beginnen we op de Damseweg en gaan richting de 'Kortzijde'. Voor de lezers die de omgeving van Ottoland goed kennen en liefhebbers van genealogie een lezenswaardig boek. Van ieder huis wordt beschreven wie er ooit gewoond hebben. Voor degenen die niet zo goed thuis zijn in die buurt is het wel jammer dat er bij de foto's van de beschreven woningen niet staat om welk adres het nu precies gaat. Misschien een tip voor deel 4?

Te bestellen bij: P. Hooikaas Ottoland.
Prijs f. 22.50, incl. porto

Bai mekaar gekloiterd. Het beste uit tien jaar streektaal Alblasserwaard en Vijfheerenlanden.

Bai mekaar gekloiterd bestaat uit een bloemlezing uit alle edities van de afgelopen jaren van het lijfblad 'De Mauwerd'. U treft er allerlei mooie verhalen aan, niet alleen sterke verhalen uit het verleden, maar ook bijv. een heden-daagse beschrijving van een reis naar Israël en dit alles gecombineerd met gedichten.

In het begin is het even wennen aan de dialecten, maar verder is het een erg leuk boek om te lezen.

ISBN 990-73442-07-9. Prijs: f. 19,99.
Verkrijgbaar bij de boekhandel of te bestellen

bij de Stichting Streektaal, tel. 0183-699638

De Stede Nieupoort, zesde verzameling bijdragen, 1999

Uit het verleden leert men het heden kennen. Dit gezegde heeft een aantal auteurs geïnspireerd hun gedachten en onderzoeksresultaten aan het papier toe te vertrouwen. Zo is er mevrouw E.M.J. Boéré-Schols die haar herinneringen aan haar jeugd aan het begin van deze eeuw vertelt, zodat we kunnen zien hoeveel er in die jaren veranderd is. Ook is er een hoofdstuk over oude wandtegels en wordt er verteld over de belangrijke rol die de gemeenten aan de noordkant van de Alblasserwaard gespeeld hebben in de walvisvaart. Zo zijn er nog meer verhalen die hun steentje hebben bijgedragen om een tijdsbeeld op te roepen.

ISBN 90-802405-3-2 Uitgave Historische Kring Nieuwpoort. Verkrijgbaar bij de boekhandel van Nieuwpoort, Groot-Amers en Schoonhoven. Prijs: f. 29.90

Nederlanders in Israël. Ruth de Jong

Ruth de Jong is in Nederland geboren en bekeerde zich tot het Joodse geloof. Van 1988 tot 1991 woonde ze in Israël. Hoewel weer terug in Nederland bleef ze heimwee houden. Dit bracht haar op het idee om Hollands-Joodse immigranten op te zoeken en hen hun verhaal te laten vertellen. Zij liet zich leiden door de verschillende landschappen in Israël. De interviews gebeurden dan tegen de achtergrond van hun woonomgeving. Het is indrukwekkend hoe al deze mensen hun eigen verhaal vertellen en bovendien hoe zij tegen het tegenwoordige Israël aankijken. Een indrukwekkend boek om te lezen!

ISBN 90-5030-976-3 Uitgeverij Groen, verkrijgbaar in de boekhandel prijs: f 34,95

Vrouwen in de Alblasserwaard. Ruth de Jong

'26 Indringende Portretten', zo luidt de ondertitel van dit boek. Met deze uitgave is de schrijfster Ruth de Jong dichterbij ons huis gebleven. Al liftend en wandelend ging zij de streek door en ontmoette diverse vrouwen van

de Alblasserwaard die elk hun eigen verhaal vertelden. Zo bevat dit boek 26 zeer uiteenlopende interviews met vrouwen die ons bekend zijn en soms als het ware ons eigen verhaal vertellen. Inmiddels heeft Ruth de Jong een huis gekocht in Peki'in in Israël en beschouwt dit boek als haar afscheid van Nederland. Een zeer lezenswaardig boek. Een klein minpuntje vind ik echter het formaat. Als leesboek is het te groot. De prachtige portretten zijn gemaakt door Diederik van Goethem.

ISBN 90-76496-09-9 Uitgeverij De Stroombaan Papendrecht, verkrijgbaar in de boekhandel Prijs: f. 32,50

Het andere ambacht. Jacques Kraaijeveld

25 Bijzondere beroepen in beeld. De 25 meest uiteenlopende beroepen die in dit boek besproken worden hebben in grote lijnen één ding gemeen. De beoefenaars zijn allen afkomstig uit ons rivierengebied en hebben zonder uitzondering een grote liefde voor hun ambacht zoals ze dat al jaren met veel plezier uitoefenen. Hun ambachten zitten al jaren in de verdrukking. Er is weinig animo bij de jongeren dit vaak intensieve en tijdrovende ambacht te leren. Daarom is het goed dat dit boek uitgegeven is. De verhalen geven niet alleen een beeld van de ambachtelijk actieve persoon maar ook een, zij het verre van compleet, beeld van de ambachtelijke industrie in onze regio.

Uit cultuurhistorisch oogpunt een boek om te koesteren!

ISBN 90-76496-08-0 Uitgeverij De Stroombaan Papendrecht. Verkrijgbaar bij de boekhandel
Prijs: 27,50

Van oude Tuinen en Boomgaarden.

P. Verhagen

Met dit boek heeft de auteur P. Verhagen ons met zijn geschreven teksten en illustraties meegenomen naar de oude tuinen en boomgaarden zoals hij zich die herinnert uit zijn jeugd. Hij begint met de verklaring dat met het Nederlandse woord 'tuin' vroeger de omheining of haag bedoeld werd. Daarna

gaat hij verder in op de groenten en fruitsoorten die er zoal verbouwd werden. Vooral de oude fruitrassen krijgen de volle aandacht. Een klein minpuntje is dat niet bij alle foto's de locatie vermeld staat. Een fraai gebonden uitgave!

ISBN 90-76496-07-02 Uitgeverij De Stroombaan Papendrecht. Verkrijgbaar bij de boekhandel. Prijs: f. 29,50

Gewone, Buitengewone Giessenlanders, geschreven door: Jenny Mollema-Gons, Meine Mollema, Pierre Schefferlie.

Foto's Klaas Verbaan.

Dit boek is een verzameling van vijftig interviews met min of meer bekende inwoners van de gemeente Giessenlanden. Het zijn vijftig verhalen geworden met bijpassende foto's over mensen die zich op een bepaalde manier hebben onderscheiden in een van de zeven dorpskernen die de gemeente Giessenland telt. Er is bewust naar gestreefd om met deze 'portretten' een doorsnee van de Giessenlandse bevolking te maken. Het was moeilijk een goede keuze te maken, want zoals een van de geïnterviewden zelf zegt: 'In ieder mens zit een levensverhaal'.

Een lezenswaardig boek over gewone 'buitengewone' mensen zoals wij ze allemaal wel kennen!

ISBN 90 805279 1 2. Prijs f. 29,90

AART VAN BENNEKUM

Op deze foto ziet u een schilderij van de kunstenaar Aart van Bennekum. De Historische Vereniging heeft het gekregen van mevrouw van Wijngaarden uit Nieuwegein. Haar man, die inmiddels is overleden, had het schilderij gekregen ter gelegenheid van zijn afscheid van de Wilhelminaschool in 1938.

Het bestuur van de Historische Vereniging is erg blij met dit prachtige geschenk en zij wil mevrouw van Wijngaarden hiervoor heel hartelijk bedanken.

UITGAVEN IN DE HISTORISCHE REEKS EN SPECIALE UITGAVEN DIE NOG DOOR DE HISTORISCHE VERENIGING TE LEVEREN ZIJN:

Buitendams 4 (1778-1978)	f	5,00
Molens van Hardinxveld-Giessendam	f	8,50
Den Eendenbout (opgraving in een woonheuvel).....	f	8,50
Makelaars van Hardinxveld-Giessendam	f	8,50
Buitendams 118 (Giessendamse boerderij)	f	12,00
700 jaar Dam.....	f	7,00
Swets tabak en daar blijf ik bij	f	14,50
Hardinxveld en Giessendam in de Franse Tijd	f	12,50
Café Schalk	f	12,50
De Hongerwinter.....	f	14,50
De Hennepteelt	f	9,75
Het kleine monument in Hardinxveld-Giessendam	f	12,00
Gemeentehuizen van Hardinxveld-Giessendam	f	5,00
Aart van Bennekum, kunstenaar	f	15,00
100 Jaar Nederlandse Protestantenbond	f	14,50
levers tussen Kaoi en Kloeve, deel II	f	15,00
Uit de pen van tante.....	f	15,00
Schuttevaer en Binnenvaart	f	10,00
De Crisisjaren in Hardinxveld en Giessendam	f	16,50
Vrouwenrecht en liberalisme aan de Merwedijk.....	f	14,50
De samenvoeging van Giessendam en Hardinxveld.....	f	19,50
C. Baardman, de schrijver en zijn werk.....	f	17,50
Het Langeveer.....	f	14,50
De Indiëgangers.....	f	27,50
Het Verleden, Nu (fotoboek)	f	25,00
Een wandeling door Binnendams	f	15,00
Van Geslachte tot Geslacht	f	35,00
Hardinxveld en Giessendam, van vissers- en hoepmakersdorpen naar industriegemeente	f	40,00
Hardinxveld en de riviervisserij.....	f	45,00
Anders nog iets (neringdoenden en bedrijven)	f	5,00
Dr. Aris Graftdijk, Photographie.....	f	25,00
Herberg De Zwaan	f	35,00
Onder ons gezeed	f	17,50
Van boodschappen doen naar winkelen (Stichting Dorpsbehoud).....	f	5,00
1899-1999 Nieuws van honderd jaar geleden.....	f	17,50
De Peulenstraat in 1950	f	20,00
De Heggen en de Steggen (Stichting Dorpsbehoud).....	f	17,50
Het verhaal van de Dijk	f	17,50

ALLE UITGAVEN, TENZIJ UITVERKOCHT, ZIJN VERKRIJGBAAR OP DE VOLGENDE ADRESSEN:

- Historisch Informatie Centrum Buitendams 4	elke zaterdagmorgen van 10.00 - 12.00 uur
- IJzerwinkel van de heer Coenraads Rivierdijk 344 Boven-Hardinxveld	tijdens openingstijden winkel
- Secretariaat Historische Vereniging Buitendams 77	maandag t/m zaterdag
- Museum De Koperen Knop	dinsdag- t/m zaterdagmiddag van 13.00 - 17.00 uur